

Trgovanje vrijednosnim papirima uz pomoć mobilnih aplikacija na području Republike Hrvatske

Gotovac, Ante

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:726509>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-30**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za ekonomiju
Diplomski sveučilišni studij menadžmenta

Ante Gotovac

**Trgovanje vrijednosnim papirima uz pomoć mobilnih
aplikacija na području Republike Hrvatske**

Diplomski rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru
Odjel za ekonomiju
Diplomski sveučilišni studij menadžmenta

Trgovanje vrijednosnim papirima uz pomoć mobilnih aplikacija
na području Republike Hrvatske

Diplomski rad

Student:

Ante Gotovac

Mentorica:

Prof. dr. sc. Anita Peša

Zadar, 2024.

Ja, **Ante Gotovac**, ovime izjavljujem da je moj diplomski rad pod naslovom **Trgovanje vrijednosnim papirima uz pomoć mobilnih aplikacija na području Republike Hrvatske** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 29. svibnja 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Metodologija rada.....	2
1.3. Struktura rada	2
2. VRIJEDNOSNI PAPIRI	4
2.1. Dionice.....	5
2.1.1. Redovite dionice.....	5
2.1.2. Povlaštene dionice.....	6
2.2. Obveznice	7
2.2.1. Municipalne obveznice	8
2.2.2. Korporativne obveznice	8
2.3. ETF fond.....	9
2.4. Trezorski i blagajnički zapisi.....	11
2.5. Kriptovalute	11
2.5.1. Bitcoin	13
3. POJAM BURZE.....	15
3.1. New York Stock Exchange.....	15
3.2. Japan Exchange Group	16
3.3. Londonska burza.....	17
3.4. Euronext.....	18
3.5. Zagrebačka burza.....	18
4. MOBILNE APLIKACIJE ZA TRGOVANJE VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA	20
4.1. Finax	22

4.2. Revolut.....	23
4.3. eToro.....	24
4.4. Trading 212.....	25
5. REZULTATI ANKETNOG ISTRAŽIVANJA	27
6. RASPRAVA.....	46
7. ZAKLJUČAK	49
IZVORI	50
LITERATURA.....	51
POPIS GRAFIKONA	54
PRILOZI.....	56

Sažetak:

U ovom diplomskom radu je analizirano trgovanje vrijednosnim papirima uz pomoć mobilnih aplikacija na području Republike Hrvatske. Investiranje i trgovanje na burzi je nešto s čim se svatko može početi baviti. Burza je trgovačka institucija koja funkcionira kao organizirano i stalno tržište, gdje se prema precizno definiranim pravilima i postupcima trguje standardiziranim robama, novcem, uslugama, devizama i vrijednosnim papirima. Zahvaljujući tehnološkim inovacijama i transformacijama u financijskom sektoru, trgovanje vrijednosnicama putem mobilnih aplikacija je u porastu i sveprisutnije među korisnicima. Rastuća popularnost trgovanja putem aplikacija omogućava pojedincima da putem svojih pametnih telefona ili računala kupuju i prodaju raznolike financijske instrumente, uključujući dionice, obveznice, ETF fondove i druge oblike ulaganja. Bitne karakteristike svake aplikacije za trgovanje vrijednosnim papirima bi bile: jednostavnost pri korištenju, pristupačnost, raznovrsnost opcija, sigurnost i zaštita. Ključne karakteristike mobilnih aplikacija koje su se pokazale u ovom diplomskom radu i one će čine razliku u tome koju će aplikaciju korisnik odabrati su definitivno sigurnost i zaštita i kvalitetna korisnička služba. U Republici Hrvatskoj još uvijek vlada nesigurnost u vezi ovakvog načina investiranja te je potreban poseban fokus staviti na sigurnost te da se korisnici osjećaju sigurni prilikom investiranja. Digitalizacija je nešto što ulazi u sve dijelove naših života, tako da ni trgovanje vrijednosnim papirima nije iznimka.

Ključne riječi: mobilne aplikacije, vrijednosni papiri, sigurnost, investiranje, burza

Summary:

Trading securities in Republic of Croatia by using mobile application

This master's thesis analyzes securities trading using mobile applications in the Republic of Croatia. Investing and trading on the stock exchange is something anyone can start doing. The stock exchange is a trading institution that operates as an organized and continuous market, where standardized goods, money, services, currencies, and securities are traded according to precisely defined rules and procedures. Thanks to technological innovations and transformations in the financial sector, trading securities via mobile applications is on the rise and increasingly prevalent among users. The growing popularity of trading through applications allows individuals to buy and sell various financial instruments, including stocks, bonds, ETFs, and other forms of investment, using their smartphones or computers. The essential characteristics of each securities trading application would be simplicity, accessibility, a variety of options, security, and protection. Key features of mobile applications identified in this master's thesis, which will make a difference in which application users choose, are definitely security and protection, and quality customer service. In the Republic of Croatia, there is still uncertainty regarding this type of investment, so special emphasis needs to be placed on security to ensure that users feel safe when investing. Digitization is something that is entering all aspects of our lives, so securities trading is no exception.

Key words: mobile applications, securities, security, investing, stock exchange

1. UVOD

Trgovanje vrijednosnim papirima je nešto čime se ljudi bave već stoljećima. Dionice, obveznice, fondovi, itd. su pojmovi s kojima se većina ljudi susrela tijekom života. Vrijednosni papiri su dokumenti koji predstavljaju vlasnički ili dugovni udio u nekoj tvrtki ili njezinoj imovini. Oni omogućuju investitorima različite mogućnosti za diversifikaciju portfelja i stvaranje kapitala. Kroz investiranje u različite vrste vrijednosnih papira, investitori mogu smanjiti rizik i povećati potencijalni povrat ulaganja. Također, naglasak treba staviti na činjenicu da tržište vrijednosnih papira djeluje unutar strogih regulatornih okvira i zakonskih propisa s ciljem osiguranja transparentnosti, likvidnosti i integriteta tržišta. Ovi propisi služe kako bi zaštitili investitore od manipulacija i zloupotreba. Do prije 20-ak godina je bilo nezamislivo da će se moći trgovati vrijednosnim papirima iz vlastitog doma ili s bilo kojeg mjesta na svijetu. S obzirom da se cijelo društvo modernizira, tako se i trgovanje vrijednosnim papirima također moderniziralo. Tako se primjerice, dionica više ne mora imati na komadu papira sa svim informacijama o njoj, već je sada dostupna i u elektronskom zapisu. U posljednjih 10-ak godina se javlja sve više mobilnih aplikacija koje omogućuju trgovanje vrijednosnim papirima. Ova inovativna promjena u načinu trgovanja vrijednosnim papirima donosi brojne koristi, uključujući veću prilagodljivost, brzinu i dostupnost informacija. Putem mobilnih aplikacija, investitori mogu trenutačno pristupiti tržištima, omogućujući im brzu reakciju na promjene cijena i vijesti te brzo izvršavanje trgovačkih naloga. Također, treba spomenuti da su mobilne aplikacije za trgovanje vrijednosnim papirima postale popularne ne samo međuiskusnim investitorima, već i među početnicima zbog svoje jednostavnosti, te na neki način ove aplikacije šire financijsku pismenost.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog diplomskog rada je trgovanje vrijednosnim papirima uz pomoć mobilnih aplikacija na području Republike Hrvatske. Cilj ovog rada je saznati koliko su građani Republike Hrvatske upoznati s različitim vrstama vrijednosnih papira i koliko su željni investirati u njih. Također, cilj je saznati koliko su građani zainteresirani za ulaganje preko mobilnih aplikacija, kakav je njihov stav u vezi mobilnih aplikacija te koje karakteristike su im najvažnije.

S obzirom na objekt i ciljeve istraživanja, postavljene su sljedeće hipoteze:

Hipoteza 1: većina ispitanika je upoznata s pojmom dionica

Hipoteza 2: ispitanici smatraju rizikom ulagati preko mobilnih aplikacija

Hipoteza 3: trgovanje mobilnim aplikacijama je jednostavniji način investiranja

1.2. Metodologija rada

Za postizanje postavljenih istraživačkih ciljeva, u radu se koristi kombinacija metoda prikupljanja podataka. Primarno istraživanje provodi se putem online anketnog upitnika kako bi se kvantitativno prikupili relevantni podaci. Sekundarni podaci, s druge strane, prikupljaju se putem pregleda dostupne literature koja se odnosi na temu istraživanja. Metoda analize korištena je kako bi se definirali osnovni pojmovi za razumijevanje o vrijednosnim papirima kao temi rada. Istraživački dio diplomskog rada je vezan uz provedbu ankete kojom je ispitano poznavanje o vrijednosnim papirima, mobilnim aplikacijama i stav ispitanika o takvim aplikacijama. Pitanja su oblikovana po principu Likertove ljestvice. Instrument provedbe istraživanja je anonimni online anketni upitnik u formi Google obrazaca. U ispunjavanju ankete su sudjelovale 102 osobe. Anketno ispitivanje je provedeno u veljači 2024. godine. Anketni upitnik se sastoji od ukupno 29 pitanja i na njega su mogle odgovoriti samo punoljetne osobe. Prva kategorija pitanja ispituje osnovne informacije o dobi, spolu, stupnju obrazovanja i mjesečnim primanjima. Druga kategorija pitanja ispituje koliko su ispitanici upoznati s vrijednosnim papirima i jesu li spremni ulagati u njih. Treća kategorija pitanja ispituje zainteresiranost za ulaganje preko mobilnih aplikacija i koje su poželjne opcije koje bi aplikacije trebale imati. Nakon provedbe ankete, napravljena je obrada podataka. Istraživanje je primijenilo metode analize, sinteze, indukcije, deskriptivne analize i kompilacije.

1.3. Struktura rada

Diplomski rad je podijeljen u četiri cjeline, isključujući poglavlja uvoda i zaključka. U prvom dijelu rada se piše općenito o vrijednosnim papirima te je poseban naglasak stavljen na dionice, obveznice i ETF fondove. Drugo poglavlje govori o burzi i općenito o svim najvećim svjetskim burzama te o

Zagrebačkoj burzi. U trećem poglavlju se piše o mobilnim aplikacijama poput Finaxa, Revoluta, eToro i Trading 212. Posljednje poglavlje predstavlja anketno istraživanje te se analiziraju dobiveni rezultati.

2. VRIJEDNOSNI PAPIRI

Vrijednosni papiri su legalni dokumenti koji dokazuju posjedovanje i određena prava, te izdavatelj tih papira se obvezuje na ispunjenje određenih financijskih obveza. Potraživanje kod vrijednosnih papira je usko vezano uz sam papir. U povijesti su vrijednosni papiri imali materijalni oblik, a u današnje, suvremeno vrijeme su poprimili elektronički oblik. Na burzi se obavlja kupnja i prodaja vrijednosnih papira koji zadovoljavaju zakonske propise i propise burze. Zarada se može ostvariti u obliku kamate, dividende ili prodaje samih vrijednosnih papira. Vrijednosni papiri igraju ključnu ulogu u svjetskoj ekonomiji jer omogućuju efikasno raspoređivanje kapitala i podržavaju ekonomske aktivnosti kako tvrtki tako i država. Oni posreduju u procesu prikupljanja kapitala putem izdavanja dionica ili obveznica, što omogućava tvrtkama da financiraju svoje operacije ili projekte, dok državama pružaju sredstva za infrastrukturne projekte ili pokrivanje budžetskih deficita. Međutim, investiranje u vrijednosne papire nije bez rizika. Različiti faktori mogu uticati na vrijednost tih instrumenata, uključujući makroekonomske promjene, političke događaje, kao i specifične faktore vezane za tvrtke ili same države (HANFA, 2023).

Tržište kapitala u Republici Hrvatskoj postoji već tridesetak godina, dok u svijetu postoji već stotinama godina. Vrijednosni papir po definiciji Hrvatske Narodne Banke je “prenosiv dokument ili unos u IT sustav na računu vrijednosnih papira koji utjelovljuju imovinska prava na način da su dana prava dodijeljena osobi koja je u sadržaju dokumenta (čak i kao nositelj) data kao ovlaštena osoba, a njeno podnošenje je nužan i dovoljan uvjet za ostvarivanje prava“. Vrijednosni papiri u Republici Hrvatskoj mogu se podijeliti na obveznopravne ili dužničke, stvarnopravne i korporacijske. Neki od tih papira, kao što su dionice, obveznice, trezorski zapisi i slično, mogu se trgovati na burzama i drugim uređenim javnim tržištima, gdje se ponuda i potražnja organizirano povezuju. U suvremenom izdavanju i prometu vrijednosnih papira, značajan je udio nematerijaliziranih papira, elektronskih zapisa u sustavu Središnje depozitarne agencije, preko kojih izdavatelj obećava da će ispuniti obvezu prema ovlašteniku (vlasniku) tog papira. (HNB, 2016).

Vrijednosni papiri pokrivaju širok opseg financijskih instrumenata koji se koriste za trgovanje i ulaganje. Neke od glavnih vrsta vrijednosnih papira su: dionice, obveznice, ETF (exchange traded fund) fond, trezorski i blagajnički zapisi.

2.1. Dionice

Dionica je vlasnički vrijednosni papir koji predstavlja pravo vlasništva u određenom dioničkom društvu. Dokazuje vlasništvo nad dijelom trgovačkog društva koje je registrirano kao dioničko društvo. Izdavanjem dionica društvo dolazi do besplatnog i trajnog izvora kapitala budući da su dionice dugoročni instrument financiranja bez unaprijed određenog roka dospijeca. Ovakav način financiranja potiče transparentnost što posljedično povećava reputaciju tvrtke i uvelike olakšava mogućnost prikupljanja financijskih sredstava u budućnosti. Cijenu dionica određuje ponuda i potražnja, a one se mogu kupiti ili prodati na uređenom tržištu ili izvan njega. Osim udjela u dioničkom društvu, dionice daju i neka dodatna prava. Prvo pravo je pravo na isplatu dividende, a predstavlja udio u ostvarenoj dobiti dioničkog društva. Visina ove isplaćene dividende se utvrđuje na skupštini dioničkog društva. Drugo pravo je pravo na udio u likvidacijskoj masi. Dioničari mogu ostvariti tu privilegiju tek ako nakon namirenja obveza prema drugim vjerovnicima društva, primjerice, prema nositeljima obveznica, ostane višak sredstava u likvidacijskoj masi. Treće pravo je pravo glasa na skupštini po kojem vlasnik dionica ima pravo suodlučivanja i upravljanja u dioničkom društvu. Posljednje pravo je pravo prvenstva kupnje novih dionica, ovo pravo znači da se prilikom emisije novih dionica, dosadašnjim vlasnicima prvo nudi određeni paket dionica koji je u razmjeru s udjelom u dioničkom društvu (Prohaska, 1996).

Postoje dva osnovna tipa dionica, a to su redovite i povlaštene. Oba tipa dionica pružaju investitorima dvostruki prinos. Prvi dio prinosa dolazi u obliku kapitalnog dobitka ukoliko se vrijednost dionice poveća tijekom vremena. Drugi dio prinosa dolazi kroz redovite isplate dividendi dioničarima, obično na tromjesečnoj razini. Dividende povlaštenih dionica najčešće se unaprijed definiraju po određenim fiksnim stopama, dok se dividende redovitih dionica mogu mijenjati tijekom vremena, što ih čini manje predvidljivima (Mishkin i Eakins, 2005).

2.1.1. Redovite dionice

Redovite dionice su one dionice koje vlasniku daju pravo glasa u dioničkom društvu čije dionice posjeduje. Ulagač dobije jedan glas po dionici i na taj način dioničari biraju članove uprave i tako sudjeluju u radu uprave. Također mogu sudjelovati u izboru direktora i glasati o raznim pitanjima koja odlučuju u kojem smjeru će ići poduzeće. One se prve izdaju, a u slučaju stečaja se zadnje

povlače. U slučaju stečaja, mogućnost povrata sredstava je minimalna iz razloga što se prvo podmiruju vjerovnici, povlašteni dioničari i obveznici. Vlasnici ovih dionica mogu zaraditi dividendu, ali je ona najčešće promjenjiva i nije zajamčena. Redovite dionice su evidentirane u dioničkom kapitalu bilance tvrtke. Stanje običnih dionica bit će prikazano u financijskim izvještajima tvrtke kao dio ukupnog uloženog kapitala. Neke tvrtke mogu odlučiti izdati dvije različite klase redovitih dionica. U većini slučajeva, ova praksa uključuje izdavanje jedne klase dionica s punim pravom glasa i druge klase dionica bez ili s ograničenim pravom glasa. Glavni razlog za korištenje ovakve dvostruke klasifikacije je očuvanje kontrole nad tvrtkom. Iako postoje razlike u glasačkim pravima, obično obje klase dionica uživaju ista prava na dividende i udio u dobiti tvrtke. Ovaj pristup omogućava osnivačima i trenutnim vlasnicima veću kontrolu nad upravljanjem tvrtke, čak i ako posjeduju manji postotak ukupnog dioničkog kapitala. Kada se govori o dionicama, uglavnom je riječ o ovoj vrsti dionica jer je većina izdana u ovom obliku. Dugoročno, redovite dionice donose veće prinose od ostalih zbog rasta kapitala te nemaju ograničen broj mogućnosti koliko se puta može isplatiti dividenda i povećati cijena. No međutim, rizik ulaganja u ove dionice je mnogo veći nego u neke druge vrijednosne papire, poput primjerice obveznica. Investitori često izbjegavaju ulaganje u obične dionice osim ako ne nude dovoljno visoku stopu povrata koja bi nadoknadila rizik od mogućeg gubitka i potaknula ulagače na investiranje. (Moj bankar, 2015).

2.1.2. Povlaštene dionice

Povlaštene dionice su one dionice koje vlasnicima daju povlaštena prava poput ostvarenja unaprijed određenje dividende. Ova vrsta dionica je mnogo sličnija obveznicama nego redovitim dionicama jer se ulagačima isplaćuje fiksna dividenda. Povlaštene dionice karakteriziraju manja fluktuacija cijena u usporedbi s redovitim dionicama, što znači da su manje podložne gubitku vrijednosti, ali isto tako imaju ograničen potencijal za rast vrijednosti. U osnovi, povlaštene dionice su optimalne za investitore koji više cijene stabilne prihode nego brzi rast na dugi rok. Iako nositelji povlaštenih dionica imaju određenu razinu vlasništva u tvrtki, obično nemaju ista glasačka prava kao nositelji redovitih dionica. Ovo pravo može varirati ovisno o specifičnostima svake tvrtke. S druge strane, tvrtka koja izdaje povlaštene dionice obično zadržava pravo da otkupi te dionice od dioničara u bilo kojem trenutku i po unaprijed određenoj cijeni, često s premijom. Ovaj postupak

poznat je kao poziv na otkup dionica. To daje tvrtki dodatnu fleksibilnost u upravljanju svojom kapitalnom strukturom i omogućuje joj da prilagodi svoje financijske obveze prema trenutnim potrebama i strategiji rasta. Izdavanje ovih dionica je usko vezano uz izdavanje redovitih dionica, odnosno povlaštene dionice mogu postojati isključivo uz redovite. Također, povlaštene dionice imaju prednost pred dioničarima koji drže redovite dionice u smislu zarade i imovine u slučaju likvidacije. Ove dionice su manje sklone visokim promjenama vrijednosti, što znači da ne gube mnogo na vrijednosti, ali ni ne dobivaju mnogo. Kada društvo odlično posluje, vlasnici ovih dionica imaju fiksnu dobit, a sva ostala razlika ide vlasnicima redovitih dionica. Posljednja razlika između povlaštenih i redovitih dionica bi bila da vlasnici povlaštenih dionica uglavnom nemaju glasačka prava, te ne mogu sudjelovati u glasovanju dioničkog društva (Moj bankar, 2015).

2.2. Obveznice

Obveznica je pismena isprava i potraživanje u kojoj se izdavatelj obvezuje da će imatelju obveznice u određenom vremenskom roku vratiti pozajmljeni novac uvećan za kamatu (Prohaska, 1996). Obveznice izdaju države i velike korporacije u svrhu prikupljanja novčanih sredstava u jasno definiranom roku. Za razliku od dionica, obveznice imaju unaprijed određenu stopu povrata. Obveznice su često tržišni instrumenti s kojim se aktivno trguje na financijskim tržištima, a njihova cijena može varirati ovisno o promjenama kamatnih stopa i financijskim uvjetima. Investitori često kupuju obveznice kao način diversifikacije portfelja i ostvarivanja prihoda od kamata. Kupon obveznice predstavlja fiksnu kamatnu stopu koja ostaje nepromijenjena sve do isteka roka dospijeca obveznice, tj. do krajnjeg vremenskog razdoblja za koje je posuđen novac.. Kamata se najčešće isplaćuje periodično, polugodišnje ili godišnje. S obzirom na izdavatelja, razlikujemo municipalne, državne i korporativne obveznice. Izdavatelj obveznice je dužan objaviti Prospekt. U njemu pišu sve bitne informacije o izdanoj obveznici: nominalna vrijednost, vrsta obveznice, valuta, visina i dinamika isplate kuponskih kamata. Obveznicama se može trgovati na tržištu što se smatra jako sigurnom vrstom ulaganja (Saunders i Cornett Millon, 2006).

2.2.1. Municipalne obveznice

Ove obveznice su izdane od strane države i lokalnih vlasti. Uz pomoć ovih obveznica se financiraju kapitalni projekti poput škole, komunalnih struktura ili javnog prijevoza. Ove obveznice su povoljnije za pojedinca jer na njih ne plaća porez te će ih radije uzeti makar sama obveznica imala manju kamatnu stopu, ali će mu zbog neplaćanja poreza, ukupna krajnja dobit biti veća. Izdavatelj ove obveznice (država ili lokalna vlast) ima pogodnost u smislu da joj je smanjen trošak kamate. Municipalne obveznice se nude na primarnom tržištu i to na dva načina. Jedan način izdavanja obveznica je kroz javnu ponudu od strane investicijske banke, dok se drugi način odnosi na privatni plasman usmjeren prema određenoj grupi investitora. Kod prvog načina, banka kupuje sve obveznice od izdavatelja te ih plasira na tržište po višoj cijeni u svrhu zarade u razlici između kupljenje i prodane cijene. Kod privatnog plasmana na tržište, izdavatelj obveznice (vlada, lokalna vlast) uz pomoć banke prodaje sve obveznice jednom ili više kupaca (Saunders i Cornett Millon, 2006).

2.2.2. Korporativne obveznice

Korporativne obveznice su dugoročni dugovi koje izdaju korporacije kako bi financirale svoje aktivnosti, projekte ili druge potrebe. Vlasnik obveznice potpisuje ugovor s izdavateljem korporativnih obveznica. U obvezničkom ugovoru pišu određene granice i limiti koji se vežu uz izdavanje korporativnih obveznica. Izdavatelj može opozvati izdavanje, te ga ugovor sprječava u povećanju dividende. Obvezničkim ugovorom smanjuje se rizik izdavanja i kamatnog troška. Korporativne obveznice se mogu podijeliti na investicijske obveznice i obveznice visokog prinosa. Obveznice investicijskog razreda izdaju poduzeća s vrlo visokim kreditnim rejtingom, što pokazuje na niži rizik od neispunjavanja obveza. Imaju nižu kamatnu stopu od obveznica s visokim prinosom, ali s druge strane je i rizik niži. Obveznice s visokim prinosom izdaju poduzeća s nižim kreditnim rejtingom, te je viši rizik od neispunjavanja obveza. S druge strane, kamatne stope su više te se na taj način nadoknađuje veći rizik. Korporativne obveznice su privlačne kupcima jer u pravilu donose viši prinos od državnih obveznica te pomažu diversifikaciji portfelja kod ulagača (Saunders i Cornett Millon, 2006).

2.3. ETF fond

Riječ je o fondu koji se odnosi na skup različite imovine kojom se trguje na burzi, te iz toga razloga obuhvaća veći broj različitih financijskih instrumenata i tržišta. ETF-ovima, kao i dionicama, može se trgovati na burzi preko financijskog posrednika i ulaganje u njih nosi određene rizike sa sobom. Investitori ulaganjem u ETF-ove mogu ulagati u razna tržišta i sektore na koje inače ne bi mogli kao individualni ulagači. Investiraju na način da prate i analiziraju najznačajnija poduzeća u određenoj industriji, te investitorima tako omogućuju veću diversifikaciju.

Prvi ETF fondovi se pojavljuju krajem 20. stoljeća. Nastali su zbog potrebe za diversifikacijom ponude financijskih proizvoda i usluga. Prvi pokušaj je nastao 1989. godine u Chicago, no nije prošao uspješno jer ga je federalna vlast odbila, te je prvi službeni nastao 1993. godine u SAD-u (Bodie, Kane i Marcus, 2006).

U Hrvatskoj je prvi ETF počeo poslovati tek 2020. godine, te se iz toga vrlo lako može zaključiti da država kasni za svjetskim trendovima po pitanju ulaganja u financijsku imovinu. HANFA je 8. listopada 2020. godine poduzeću InterCapital Asset Management d.o.o. dala dozvolu za pokretanje krovnog UCITS ETF-a, koji se sastoji od 2 podfonda te je to prvo poduzeće kojemu je odobreno poslovanje. (HANFA, 2020)

Prednosti ETF fonda:

- 1) Diversifikacija – jedna od glavnih karakteristika ETF fonda je diversifikacija, odnosno ulaganje u širok opseg različitih obveznica, dionica i ostalih vrijednosnih papira s relativnim malim sredstvima. Ulaganje u širok opseg vrijednosnih papira uvijek se smatra manje rizičnim, jer i u slučaju da određenoj vrijednosnici padne vrijednost, ostale će svojim rastom pokriti taj minus te tako vlasniku omogućiti pozitivan prinos. ETF-ovi u svom portfelju sadrže stotine vrijednosnica, te se lako fokusiraju na određenu industriju ili više različitih industrija čime je diversifikacija putem ulaganja u ETF značajno veća nego ulaganje u nekoliko pojedinačnih vrijednosnica.

- 2) Likvidnost – budući da se ETF-ovi trguju na burzi, investitori ih mogu kupiti i prodati tijekom radnog vremena tržišta po trenutnim cijenama. Naravno kao i kod svih ostalih vrijednosnih papira, treba obratiti pažnju da se ne kupuje kada je cijena previsoka i da se ne prodaje kada je cijena preniska. Također se treba obratiti pažnja i na porez jer se u Republici Hrvatskoj plaća porez na dobit od kapitala.

Osoba koja posjeduje financijsku imovinu mora platiti porez na dohodak od kapitala na kapitalne dobitke, osim ako su ti dobitci proizašli iz prodaje dionica trgovačkog društva koji nisu prenosivi na tržištu kapitala u skladu s posebnim propisom. Taj porez se obračunava, zadržava i uplaćuje do kraja veljače iduće godine za sve dobitke ostvarene u prethodnoj godini, smanjen za eventualne gubitke od kapitala, po stopi od 12% (Ministarstvo financija, 2024).

- 3) Transparentnost – ETF-ovi redovito objavljuju svoj portfelj, omogućujući investitorima da jasno vide u koje su vrijednosne papire uložili. To pruža veću transparentnost i omogućuje investitorima da donose informirane odluke. ETF-ovi u Sjedinjenim Američkim Državama su podložni regulaciji od strane Komisije za vrijednosnice i burzu (SEC). Ova agencija je osnovana 1934. godine nakon velike gospodarske krize i tržišnog sloma kako bi nadgledala financijska tržišta, osigurala zaštitu ulagača i olakšala formiranje kapitala. SEC nadgleda ETF-ove u skladu sa Zakonom o investicijskim društvima iz 1940. godine. Taj zakon je regulatorni instrument koji regulira aktivnosti svih vrsta investicijskih fondova u Sjedinjenim Američkim Državama, kao i drugih tvrtki koje se uglavnom bave ulaganjem ili trgovanjem vrijednosnim papirima na burzi (Investor.gov, 2024).

Glavno regulatorno tijelo za fondove u Europskoj Uniji je Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA). ESMA je regulatorno tijelo EU-a čija je osnovna svrha očuvanje stabilnosti financijskog sustava, jačanje zaštite ulagača i promicanje reguliranosti financijskih tržišta. Kao prvu regulatornu smjernicu za ETF-ove na razini Europske unije važno je spomenuti Direktivu o kolektivnim investicijskim fondovima u transferabilne vrijednosne papire (UCITS). Ova direktiva ima za cilj uspostaviti zajedničke standarde za sve investicijske fondove koji djeluju unutar Europske unije, s namjerom usklađivanja propisa u svim državama članicama i olakšavanja prekograničnog poslovanja fondova (ESMA, 2024).

2.4. Trezorski i blagajnički zapisi

Trezorski ili blagajnički zapisi su financijski instrumenti tržišta novca koje izdaju državne institucije, s kratkoročnim rokom dospijeca između tri mjeseca i godine dana. Zbog svojih svojstava, smatraju se među najmanje rizičnim vrstama vrijednosnih papira. Blagajnički zapisi su kratkoročni diskontni vrijednosni papiri koji dospijevaju u roku od godinu dana. Banke u Hrvatskoj izdaju ove zapise zajedno s potvrđama o depozitima i drugim oblicima kratkoročnih financijskih instrumenata kako bi privukle depozite u uvjetima sve veće konkurencije s ostalim sektorima financijske industrije. Emitira ih Hrvatska narodna banka i koriste se kao sredstvo za održavanje likvidnosti (Orsag i Dedi, 2014).

Trezorski zapis se prodaje na dražbi s diskontom, što znači da je njegova prodajna cijena niža od nominalne vrijednosti, dok se pri dospijecu isplaćuje puna nominalna vrijednost. Svrha izdavanja ovih vrijednosnih papira je uspostava ravnoteže između državnih prihoda i državnih rashoda. Trezorski zapis glasi na izdavatelja te ima karakteristiku lako prenosivog vrijednosnog papira. Država, odnosno Ministarstvo financija, izdaje trezorske zapise. Oni su kratkoročni financijski instrumenti s izuzetno razvijenim sekundarnim tržištem, što ih čini sigurnima i visoko likvidnima.

2.5. Kriptovalute

Kriptovalute imaju svoje korijene u 2008. godini kada je lansirana web stranica bitcoin.org, 31. listopada iste godine. Osoba ili skupina poznata pod imenom Satoshi Nakamoto objavila je dokument pod nazivom "Bijela knjiga" u kojoj su detaljno opisani principi i ideje iza kriptovalute. Važna godina za svijet kriptovaluta je i 2013. godina gdje je vrijednost bitcoina premašila 1000 dolara što je do tada bio najviši iznos. Pohrana kriptovaluta je u elektronskim novčanicama na različitim internet stranicama. Proizvode ih ljudi koristeći software pomoću kojega rješavaju matematičke probleme. Kriptovalute mijenjaju svoju vrijednost iz minute u minute, te su nevezane uz bilo kakav fizički segment. Neke od najpoznatijih kriptovaluta na svijetu su Bitcoin, Ethereum, Ripple. Pojavom kriptovaluta promijenio se pogled na novac, i poimanje istog. Legalnost kriptovaluta još uvijek je tema rasprave s različitim pristupima država diljem svijeta. Kriptovalute nemaju nadređenu središnju instituciju, vladu, agenciju, banku ili korporaciju koja ih izdaje ili nadzire. Umjesto toga, one se oslanjaju na decentralizirani sustav elektroničkog plaćanja, što znači da ne postoji jedna centralna točka kontrole. Ovaj sustav se temelji na kriptografiji, što je metoda

šifriranja podataka radi sigurne komunikacije i transakcija. To znači da se naziv "kriptovaluta" odnosi na njihovu osnovnu prirodu, koja se temelji na kriptografskim tehnikama zaštite podataka. Decentralizacija je ključna prednost kriptovaluta koja ih izdvaja od tradicionalnih valuta. Umjesto da ovise o središnjim institucijama poput vlada ili banaka, kriptovalute funkcioniraju putem decentraliziranog sustava. Ovo znači da ne postoji jedan centralni autoritet koji kontrolira ili upravlja transakcijama. Umjesto toga, transakcije se provode direktno između korisnika putem distribuirane mreže računala, poznate kao blockchain. Ova decentralizacija osigurava da kriptovalute budu otporne na političke ili ekonomske promjene, pružajući korisnicima veću autonomiju i sigurnost u njihove financijske aktivnosti. Sigurnost je ključan aspekt kriptovaluta koji se oslanja na kriptografske tehnike kako bi pružio visoki nivo zaštite transakcija. Ove tehnike sprječavaju neovlašten pristup i prijevare, osiguravajući integritet i povjerenje u sustav. Zahvaljujući naprednim tehnologijama kao što je blockchain, svaka transakcija se kriptira i provjerava, što dodatno pojačava sigurnost. Brzina i jednostavnost transakcija su važne karakteristike kriptovaluta koji ih ističu. Mogućnost provođenja transakcija u stvarnom vremenu bez potrebe za posrednicima ili plaćanjem provizija predstavlja ključnu prednost. Ovo omogućuje korisnicima da obavljaju transakcije kad god i gdje god žele, bez ikakvih ograničenja ili dodatnih troškova. Osim toga, kriptovalute omogućuju brzu i jednostavnu razmjenu vrijednosti između sudionika sustava, što dodatno olakšava njihovu upotrebu u svakodnevnom životu (Split-techcity, 2024).

Uz prednosti kriptovaluta, također postoje i neki nedostaci, a jedan od njih je visoka volatilnost cijena kriptovaluta znači da njihove vrijednosti mogu naglo rasti ili padati u kratkom vremenskom razdoblju. Ovo naglo fluktuiranje cijena čini teškim predviđanje budućih kretanja tržišta i stvara rizik za ulagače. Primjerice, kriptovalute poput Bitcoina mogu doživjeti skokove u cijeni od nekoliko desetaka ili čak stotina posto u samo nekoliko dana, dok istovremeno mogu doživjeti nagli pad vrijednosti. Ova nestabilnost otežava korištenje kriptovaluta kao stabilnog sredstva za razmjenu vrijednosti jer cijena kriptovalute koju ste primili kao plaćanje danas, može biti znatno manja ili veća sutra, što dovodi do nesigurnosti i rizika za trgovce i potrošače. Iako kriptografske tehnike pružaju visok stupanj sigurnosti, kriptovalute su izložene raznim sigurnosnim prijetnjama. Napadi hakera na različite infrastrukturne komponente poput mjenjačnica i digitalnih novčanika mogu rezultirati gubitkom sredstava ili čak krađom identiteta

korisnika. Nekoliko zemalja je postavilo različite razine restrikcija ili čak potpune zabrane kriptovaluta. Primjerice, Kina je uvela niz ograničenja, uključujući zabranu trgovanja kriptovalutama na nekim platformama i zabranu rudarenja u određenim regijama. U Indiji je trenutno u tijeku rasprava o zakonima koji bi mogli zabraniti ili ozbiljno ograničiti kriptovalute. Turska je nedavno zabranila upotrebu kriptovaluta za kupovinu roba i usluga. Ove zabrane uglavnom proizlaze iz zabrinutosti za stabilnost financijskog sustava, prevenciju pranja novca i borbu protiv nelegalnih aktivnosti (Kriptomat.cash, 2024).

2.5.1. Bitcoin

Bitcoin, prva i najistaknutija kriptovaluta na svijetu po tržišnoj kapitalizaciji, se prvi put javno pojavila 18. kolovoza 2008. godine u članku pod nazivom "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System", čiji je autor Satoshi Nakamoto. O autoru se gotovo ništa ne zna, pretpostavlja se da je samo ime pseudonim kojega ustvari čini tim stručnjaka koji su izmislili kriptovalutu Bitcoin. Nastanak Bitcoina bio je odgovor na svjetsku ekonomsku krizu 2008. godine, kada su mnogi ljudi bili suočeni s ograničenjima u podizanju vlastitog novca iz banaka i bankomata. U tom trenutku, iznikla je potreba za digitalnom valutom koja bi bila decentralizirana i neovisna o tradicionalnom bankarskom sustavu. Satoshi Nakamoto, ili tim iza tog pseudonima, smatrao je da bi takva valuta mogla pružiti alternativu tradicionalnom financijskom sustavu te omogućiti ljudima veću kontrolu nad vlastitim financijama. Bitcoin je rezultat kompleksne kombinacije računalnog znanja, kriptografije i ekonomske teorije. U samom srcu Bitcoina nalazi se tehnologija poznata kao blockchain, distribuirana javna knjiga transakcija koja omogućuje sigurno i transparentno bilježenje svih transakcija. Svaka transakcija potvrđuje se od strane čvorova (računala) u mreži, eliminirajući potrebu za posrednicima poput banaka. Blockchain funkcionira tako što svaka nova transakcija dodaje blok podataka u lanac transakcija koji je pohranjen na svim čvorovima mreže. Ova distribuirana priroda osigurava da nema centralnog autoriteta koji kontrolira podatke ili transakcije. Umjesto toga, integritet i autentičnost podataka osiguravaju se kroz kriptografske metode. Osim što omogućuje decentraliziranu razmjenu vrijednosti, Bitcoin i blockchain tehnologija pružaju i druge prednosti. To uključuje transparentnost, jer su sve transakcije javno vidljive, ali i anonimnost, jer se identitet vlasnika adrese ne otkriva lako. Tijekom proteklih godina, Bitcoin je doživio značajan rast vrijednosti, ali isto tako i izrazitu volatilnost. Cijena Bitcoina može

se znatno mijenjati u kratkim vremenskim razdobljima zbog različitih čimbenika, uključujući promjene u tržišnoj potražnji, medijske izvještaje, regulativne intervencije i druge faktore. Ova volatilnost često privlači pažnju trgovaca i investitora. Ključni čimbenici koji mogu utjecati na cijenu Bitcoina uključuju širok spektar faktora. Primjerice, pozitivno medijsko izvještavanje o Bitcoinu ili porast interesa javnosti za kriptovalute mogu potaknuti rast cijene. S druge strane, negativne vijesti, poput sigurnosnih incidenata ili regulatornih zabrana, mogu izazvati pad cijene. Regulativne promjene također mogu imati snažan utjecaj na cijenu Bitcoina. Najava novih propisa ili zakonskih ograničenja može uzrokovati pad cijena, dok pozitivni signali od regulatora mogu potaknuti rast. Iako volatilnost Bitcoina može biti izazovna za trgovce i investitore, također može pružiti prilike za brze i značajne zarade. Međutim, važno je imati na umu da ulaganje u kriptovalute poput Bitcoina nosi visok stupanj rizika, a trgovanje na temelju kratkoročnih fluktuacija cijena može biti vrlo spekulativno (Kriptomat.io, 2024).

3. POJAM BURZE

Burza je trgovačka institucija koja funkcionira kao organizirano i stalno tržište, gdje se prema precizno definiranim pravilima i postupcima trguje standardiziranim robama, novcem, uslugama, devizama i vrijednosnim papirima. Ti predmeti su određeni statutom i pravilima burze kao temelj poslovanja na tom tržištu (Andrijanić, 1998).

Burze predstavljaju ključni faktor u ekonomskom napretku svakog društva. One su osnova svake napredne države jer privlače neiskorištena financijska sredstva koja su ključna za ekonomski razvoj, posebno za proizvodnju robe i usluga. Fizički, burza je zgrada u kojoj se susreću poslovni ljudi kako bi trgovali standardiziranim proizvodima prema specifičnim pravilima i postupcima burzovnog poslovanja. Ono što čini burzu posebnom, u odnosu na ostala tržišta, je njena dosljedna pravilnost u radu i poslovanju, što omogućuje povezivanje kupaca i prodavatelja te utvrđivanje realne cijene predmeta trgovine bez značajnih poteškoća. Iako svaka burza ima svoje specifične prednosti koje je izdvajaju od drugih, pravila njenog poslovanja su u osnovi jedinstvena. Zahvaljujući napretku tehnologije, osobito Interneta, burzovna trgovina se promijenila tako da više nije vezana uz fizičko mjesto gdje su se susretali ponuda i potražnja. Sada trgovina može funkcionirati bez potrebe za fizičkom prisutnošću kupca i prodavatelja. Najvažnije svjetske burze prema ukupnoj tržišnoj vrijednosti svih kotiranih tvrtki su: New York Stock Exchange, Tokijska burza, Londonska burza i Euronext Europe.

3.1. New York Stock Exchange

Burza u New Yorku – New York Stock Exchange (NYSE) najznačajnija je burza u SAD-u. Počeci sežu još u 1792. godinu kada se na Wall Streetu sastalo 24 brokera i potpisalo tzv. Buttonwood dogovor. Godine 1817. osnovan je Njujorški odbor za trgovinu i razmjenu (NYSE). Danas, New York Stock Exchange je dom za više od 2400 tvrtki, koristeći jedinstveni model tržišta koji kombinira napredne tehnologije s ljudskom procjenom, što utječe na dinamiku cijena, ali također pridonosi stabilnosti globalnog gospodarstva. To rezultira manjom nestabilnošću cijena dionica na burzi. Kao takva, burza pruža jasnu viziju za stvaranje uspješnih poslovnih prilika za investitore, kupce i druge zainteresirane strane. S obzirom na velik broj poduzeća iz raznolikih gospodarskih sektora koja su prisutna na New York Stock Exchange, razvijeni su burzovni indeksi koji pružaju

korisne informacije trgovcima na burzi i svima koji prate tržište dionica. Jedan od najvažnijih indeksa na NYSE-u je S&P 500. Ovaj indeks služi kao mjera vrijednosti najvećih 500 tvrtki koje su prikazane na toj burzi i smatra se najreprezentativnijim pokazateljem cjelokupnog američkog tržišta dionica. Osnovna karakteristika NYSE-a je njezina uloga kao aukcijskog tržišta dionica, gdje se cijene formiraju putem usklađivanja najviših ponuda s najnižim potražnjama. Ta aukcijska platforma omogućuje transparentno i efikasno trgovanje dionicama. Važnost NYSE-a na globalnoj razini je izuzetno značajna, s obzirom na to da se na toj burzi trguje s oko 60% ukupnog broja dionica u svijetu. Njegova ključna uloga u financijskom svijetu čini ga ključnim središtem za investitore i trgovce dionicama diljem svijeta, pružajući im priliku za trgovinu na jednom od najvećih i najutjecajnijih tržišta kapitala (Admiral markets, 2024).

3.2. Japan Exchange Group

Najveća azijska burza dionica je JPY. Njen početak datira iz svibnja 1878. godine kada je osnovano Tokyo Stock Exchange Co., Ltd. kao dioničko društvo s ciljem ostvarivanja profita. Tijekom Drugog svjetskog rata, Japan Securities Exchange osnovan je kao zamjena za Tokyo Stock Exchange kao poludržavna organizacija. Nakon rata, burza je raspuštena, što je rezultiralo time da je Japan ostao bez organiziranog tržišta vrijednosnih papira. U svibnju 1949. godine, otvorene su burze u Tokiju, Nagoji i Osaki te kasnije u još pet gradova (Kioto, Niigata, Hirošima, Saporu i Fukuoka). U travnju 1948. godine donesen je Zakon o burzama, koji je bio donekle modeliran prema američkom Security Actu iz 1933. godine i Security Exchange Actu iz 1934. godine. Japanske burze koriste sustav članstva kako bi uspostavile tržište vrijednosnih papira koje se temelji na načelima pravednosti i jednakosti te koje brine o javnom interesu i zaštiti investitora (Hanžeković, 1990).

Za sudjelovanje na burzi, projekti moraju biti odobreni od strane nadležnih tijela za razmjenu i obuhvatiti određene informacije, uključujući detalje o ponuđenim vrijednosnim papirima, financijskom stanju tvrtke, upravljanju, pravima investitora, financijskim rezultatima i prognozama. Kada je projekt odobren, tvrtka stječe pravo sudjelovanja na burzi kao član. Samo 20% vlasništva na burzi pripada pojedinačnim vlasnicima, dok je preostalih 80% raspoređeno

između financijskih i osiguravajućih društava. Dioničari u Tokiju obično ne računaju na isplate dividendi, već na povećanje vrijednosti dionica i generiranje prihoda od njihove prodaje po višoj cijeni. Tokijska burza igra ključnu ulogu kao centralno mjesto za trgovanje dionicama, značajno utječući na ukupnu likvidnost japanskog jena (JPY). S više od preko 3500 poduzeća koja su na ovoj burzi, svake godine se održi približno 750 milijuna trgovinskih transakcija dionicama. Ova brojka jasno ukazuje na visoku razinu aktivnosti na Tokijskoj burzi, koja služi kao vitalna platforma za ulagače i trgovce dionicama u Japanu i širom svijeta (Corporate Finance Institute, 2024).

3.3. Londonska burza

Londonska burza (London Stock Exchange ili LSE) spada u najznačajnije i najdugovječnije europske burze. Tržišta koja ona nudi omogućuju vrijednosnim papirima i međunarodnim tvrtkama pristup jednom od najvećih svjetskih tokova globalnog kapitala. Londonsko tržište je privlačna destinacija za tisuće poduzeća diljem svijeta, od start-upova do najvećih svjetskih korporacija.

U 17. stoljeću se prvi put pojavila ideja burze, koja je započela u kavanama Londona gdje su se sastajali investitori i oni koji su tražili financiranje. U tim kavanama su se obavljale transakcije kupovine i prodaje dionica dioničkih društava. Godine 1773. članovi tih kavana su promijenili naziv u „Stock Exchange“, označavajući početak formalizacije burze vrijednosnica (Hrvatska enciklopedija, 2024).

Burza je brzo napredovala jer je igrala ključnu ulogu u financiranju poduzeća u Velikoj Britaniji tijekom industrijske revolucije. U prosincu 1995. godine, Londonska burza je promijenila naziv nakon odvajanja „United Kingdom Stock Exchange“ od „Dublin Stock Exchange“. U 2007. godini, Londonska burza je spojila svoje resurse s talijanskom burzom "Borsa Italiana", stvarajući tako vodeće europsko tržište dionica. Također, iste godine, Londonska burza je sklopila poslovni savez s Tokijskom burzom kako bi se natjecala u trijumu za konsolidacijom vodećih svjetskih burzi.

3.4. Euronext

Euronext je paneuropsko tržište vrijednosnih papira koje obuhvaća regulirana tržišta u nekoliko ključnih europskih gradova, uključujući Amsterdam, Bruxelles, Dublin, Lisabon, Milano, Oslo i Pariz. Nastao je 2000. godine kroz spajanje tri europske burze: Pariške burze, Amsterdamske burze i Briselske burze. Ova burza omogućuje različitim poduzećima, bez obzira na njihovu veličinu ili podrijetlo, da se izlistaju na burzi. To uključuje ne samo velike međunarodne tvrtke, već i lokalne tvrtke te mala i srednja poduzeća. Glavno Euronext tržište podliježe regulaciji Europske unije i primarno je namijenjeno visokostrukturiranim poduzećima koja raspolažu resursima potrebnim za ispunjavanje zahtjeva, najzahtjevnijih i najvećih investitora diljem svijeta (Euronext, 2024).

3.5. Zagrebačka burza

Zagrebačka burza je neformalno započela svoje postojanje 15. lipnja 1907. godine unutar tadašnje Trgovačke komore, kao "Sekcija za promet efektima i robom". Već u prvom tjednu poslovanja, postigla je izvanredne rezultate trgujući dionicama, ostalim vrijednosnicama, valutama i robom. Tijekom Prvog svjetskog rata, burza je privremeno prestala s radom, da bi se 1918. godine ponovno otvorila pod imenom „Zagrebačka burza za robu i vrednote“. Burza je uživala ugled među stranim klijentima, posebice iz Beča i Praga, te je tako postavila temelje snažnog domaćeg bankarskog i financijskog sustava. Godine 1945., Zagrebačka burza je zatvorena, a većina njezinih arhiva je uništena (Zagrebačka burza, 2024).

Obnova Zagrebačke burze u Hrvatskoj dogodila se tek 1991. godine, kada su 25 banaka i dva osiguravajuća društva zajednički osnovali burzu kao glavno središte za trgovanje vrijednosnim papirima u Republici Hrvatskoj. Početnih 25 članova ubrzo se povećalo na oko 40 aktivnih trgovaca, uključujući banke i privatne brokerske kuće. Godine 1994. uveden je elektronički trgovinski sustav koji je omogućio članovima burze da trguju telekomunikacijski, povezani iz svojih ureda diljem Hrvatske, bez potrebe napuštanja istih. Brzi napredak i proširenje dioničarstva i burzovne trgovine najjasnije se očituju kroz podatak da je u prvih pet godina nakon uvođenja elektroničkog sustava trgovanja, od 1995. do 2000. godine, ukupna vrijednost tržišta Zagrebačke burze gotovo deset puta porasla. (Agram brokeri, 2024).

Na Zagrebačkoj burzi se trguje raznovrsnim vrijednosnim papirima, najviše dionicama, zatim obveznicama, strukturiranim proizvodima i komercijalnim papirima. Svi navedeni financijski instrumenti koji se trguju na Zagrebačkoj burzi su nematerijalizirani vrijednosni papiri, što znači da postoje samo kao elektronički zapisi na računima ulagača. Što se tiče načina trgovanja, Zagrebačka burza se u potpunosti oslanja na elektroničko trgovanje, što znači da nema fizičko trgovanje na burzovnom parketu, jer je tržište premalo za održavanje tradicionalnog načina trgovanja na burzi.

4. MOBILNE APLIKACIJE ZA TRGOVANJE VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA

Zahvaljujući tehnološkim inovacijama i transformacijama u financijskom sektoru, trgovanje vrijednosnicama putem mobilnih aplikacija je u porastu i sveprisutnije među korisnicima. Rastuća popularnost trgovanja putem aplikacija omogućava pojedincima da putem svojih pametnih telefona ili računala kupuju i prodaju raznolike financijske instrumente, uključujući dionice, obveznice, ETF fondove i druge oblike ulaganja. Neke od najbitnijih karakteristika kod svake aplikacije koja se bavi trgovanjem vrijednosnim papirima bi bile:

1) Pristupačnost

Mobilne aplikacije za trgovanje omogućuju investitorima fleksibilnost pristupa financijskim tržištima bez obzira na njihovu lokaciju ili vrijeme. Ovaj alat postaje ključan za one koji su često u pokretu, omogućujući im da prate tržišne trendove, analiziraju podatke i donose odluke o investicijama u realnom vremenu. Bez obzira gdje se korisnik nalazi, ove aplikacije osiguravaju kontinuirani pristup portfelju i omogućuju brze i učinkovite trgovinske akcije. Osim toga, nudeći mogućnost trgovanja izvan standardnog radnog vremena tržišta, investitorima se pruža veća kontrola nad njihovim ulaganjima i prilika za iskorištavanje tržišnih prilika u svakom trenutku.

2) Jednostavnost pri korištenju

Mobilne aplikacije za trgovanje dizajnirane su s naglaskom na jednostavnost i intuitivnost kako bi omogućile korisnicima jednostavno istraživanje tržišta, odabir financijskih instrumenata te izvršavanje trgovinskih transakcija. Ovaj pristup olakšava upotrebu platforme čak i onima koji su manje iskusni ili početnici u svijetu financija.

3) Niže provizije

Sve više mobilnih aplikacija za trgovanje sada nudi mogućnost investitorima da pristupe tržištima s minimalnim ili čak bez provizija za izvršenje trgovinskih transakcija. Ova promjena u industriji omogućuje korisnicima da uštede novac koji bi inače potrošili na visoke provizije tradicionalnih brokerskih usluga. Osim toga, smanjenje ili eliminacija provizija omogućuje investitorima da stvore raznolikiji portfelj i izvrše više trgovinskih operacija bez značajnog utjecaja na ukupne troškove.

4) Raznovrsnost opcija

Investitori putem mobilnih aplikacija imaju pristup raznovrsnim vrstama vrijednosnica poput dionica, obveznica, ETF-ova, kriptovaluta i drugih financijskih instrumenata. Ovo omogućuje investitorima prilagodbu portfelja prema njihovim ciljevima i preferencijama te širi spektar mogućnosti za diverzifikaciju svojih ulaganja. Također se raznovrsnost očituje u tome kakve analitičke alate nudi aplikacija koje korisnicima pomažu u analizi tržišnih kretanja, identifikaciji prilika za trgovanje i donošenju informiranih odluka. To može uključivati grafikone s različitim vrstama indikatora, financijske vijesti i analize, ekonomske kalendare i druge alate.

5) Sigurnost i zaštita

Kvalitetna mobilna aplikacija za trgovanje mora zadovoljiti visoke standarde sigurnosti kako bi zaštitila osjetljive osobne i financijske podatke korisnika. Ovo uključuje primjenu jakih enkripcijskih metoda za zaštitu podataka, implementaciju dvostruke autentifikacije radi jačanja sigurnosti pristupa korisničkim računima te integraciju naprednih sigurnosnih tehnologija kako bi se spriječile prijevare i zaštitila integritet korisničkih računa. Osim toga, takve aplikacije redovito ažuriraju svoje sigurnosne protokole kako bi se suočile s rastućim prijetnjama i osigurale neprekidnu zaštitu korisnika. Integracija ovih sigurnosnih mjera osigurava da korisnici mogu pouzdano koristiti aplikaciju za trgovanje znajući da su njihovi podaci sigurni i zaštićeni.

6) Automatizirano trgovanje

Određene mobilne aplikacije omogućuju korisnicima automatizirano trgovanje putem algoritama ili tzv. "robo-savjetnika". Ovi alati koriste sofisticirane algoritme kako bi pratili tržišne uvjete i provodili trgovinske strategije prema unaprijed postavljenim parametrima. Ova funkcionalnost omogućuje investitorima da diversificiraju svoj portfelj i upravljaju njime bez potrebe za stalnim nadzorom ili intervencijom. Time se olakšava proces donošenja odluka i pruža mogućnost optimizacije investicijskih strategija u skladu s ciljevima i preferencijama korisnika. Automatizirano trgovanje može poboljšati efikasnost upravljanja portfeljem i pružiti investitorima veću kontrolu nad njihovim ulaganjima, oslobađajući ih od potrebe za stalnim praćenjem tržišnih kretanja.

7) Demo računi

Demo račun predstavlja virtualni račun sa fiktivnim sredstvima koji simulira stvarno tržište. Demo računi su dobar način za početnike da nauče što su dionice, što je nominalna vrijednost dionice i kako ulagati u dionice te također ova vrsta računa pruža korisnicima priliku da se upoznaju s platformom za trgovanje, nauče kako postaviti naloge za kupovinu i prodaju, istraže različite strategije trgovanja i testiraju svoje vještine. Bitno je napomenuti da sredstva na demo računu nisu stvarna, pa se ne mogu povući ili koristiti za stvarne transakcije. Ipak, demo račun može biti koristan početnicima koji žele da razviju svoje vještine i samopouzdanje prije prelaska na stvarno trgovanje. Iskusni trgovci također mogu iskoristiti demo račun za eksperimentiranje s novim strategijama ili unapređenje svojih već postojećih vještina, sve bez rizika gubitka stvarnog kapitala.

4.1. Finax

Misija Finaxa je proširiti koncept inteligentnog ulaganja i učiniti ga dostupnim svima. Cilj je podići financijsku pismenost među ljudima i educirati ih o osnovnim pravilima investiranja, povećanju prinosa na štednju, financijskom planiranju te izbjegavanju plaćanja poreza ako to nije nužno. Finax je počeo sa svojim radom u travnju 2017. godine, a osnivači tvrtke su Juraj Hrbaty i Radoslav Kasik. Djelatnost tvrtke je pod nadzorom Narodne banke Slovačke, te je Finax dio sustava depozitnog jamstva kroz Jamstveni fond za ulaganja i sredstva korisnika su osigurana do 50 000 eura. Uz zaštitu depozita, Finax vodi računa i o zaštiti podataka na način da upotrebljava najmoderniju tehnologiju kriptografske zaštite i podaci su pohranjeni u profesionalno zaštićene podatkovne centre. Što se tiče naknada Finax naplaćuje godišnju naknadu od 1% plus PDV (20%) na ukupan iznos kapitala koji upravlja, uključujući vrijednosne papire i gotovinu. Ova naknada se obračunava i naplaćuje mjesečno. Za otvaranje i zatvaranje se ne naplaćuje naknada, kao ni za povlačenje sredstava. Prilikom registracije, od korisnika se traže osobni podatci, te se za dodatnu sigurnost treba i slikati osobna iskaznica s obje strane u svrhu dodatne autentifikacije. Aplikacija nudi nekoliko glavnih ciljeva štednja, a to su: štednja za mirovinu, štednja za djecu, stvaranje financijske rezerve, kupnja nekretnine, stvaranje bogatstva. Nakon što se korisnik odluči za neku od navedenih vrsta štednje, dolazi do dijela u kojem odgovara na pitanja koja su usko vezana o

razdoblju u kojem želi ulagati, koliko je spreman mjesečno ulagati, koliko je jednokratno spreman uložiti, koji su mu izvori imovine i slično. Nakon toga dolaze neka osnovna pitanja o trgovanju na koje korisnik odgovara i pomoću kojih se provjerava financijska pismenost ulagača. Na osnovu odgovara, aplikacija nudi investicijski plan, te strategija varira od konzervativne pa sve do dinamične. Prikazat će se ulagačev ukupni polog, te prosječni očekivani prinos u zadanom razdoblju. Nakon toga dolazi do potpisivanja ugovora i plaćanja. Glavna karakteristika Finaxa je to što vlasnik računa ne sudjeluje u odlukama u što će ulagati, već to sve radi robo-savjetnik za njega, po algoritmu koji je u skladu s odgovorima na postavljena pitanja. Korisnik može ući u detalje svog računa i vidjeti što točno sadrži njegov portfelj. Ulagatelj samo ulaže novac i oslobođen je razmišljanja o tome u što treba uložiti. Za one ulagače koji nemaju pretjerano znanje i ne žele detaljno ulaziti u vrijednosne papire, Finax je vrlo kvalitetna opcija zbog gore navedenih razloga. (Finax, 2023).

4.2. Revolut

Revolut je financijska tehnološka tvrtka koja je započela svoje poslovanje 2015. u Ujedinjenom Kraljevstvu. Njezini osnivači su Nikolay Storonsky i Vlad Yatsenko. Revolut nudi širok spektar bankarskih usluga putem svoje mobilne aplikacije, uključujući otvaranje računa, digitalne platne kartice, beskontaktna plaćanja, međunarodne novčane transfere te usluge vezane uz kriptovalute i druge financijske usluge za korisnike širom svijeta. Misija Revoluta je omogućiti svima potpunu kontrolu nad svojim financijama: troškovima, štednjom, ulaganjima, kreditima i mnogim drugim aspektima. Do kraja 2023. godine, Revolut je premašio 35 milijuna korisnika u 38 zemalja svijeta. Jedna od glavnih mogućnosti koju nudi Revolut, a razlikuje ga od ostalih sličnih aplikacija je njegova prepaid kartica uz pomoć koje korisnik može podizati novac s bankomata u preko 120 država svijeta. Ova kartica podržava preko 20 valuta i omogućuje korisniku da bez dodatnih naknada troši u inozemstvu. Revolut aplikacija omogućuje svojim korisnicima pet planova, te korisnik odlučuje koji mu najbolje odgovara. Prvi plan se naziva „Standard“ i jedini je besplatan. Korisnik ovog plana dobije besplatan europski račun i može besplatno podići s bankomata do 200 eura mjesečno. Također će aplikacija besplatno konvertirati valute do 1000 eura vrijednosti mjesečno. Što se tiče ulaganja, po ovom planu će naknada za trgovanje dionicama iznositi 0,25%, za konverziju kriptovaluta 1,49% i za konverziju plemenitih plinova 1,99%. Drugi plan je plan

„Plus“ čija cijena iznosi 3,99 eura na mjesec. Prva razlika s obzirom na „Standard“ plan je u tome što korisnik može dobiti personalizirano Plus karticu. Također će aplikacija besplatno konvertirati valute do 3000 eura vrijednosti mjesečno, što je značajna razlika s obzirom na „Standard“ plan. Troškovi ulaganja, odnosno naknade su jednake kao i kod „Standard“ plana. Treći plan koji se nudi je „Premium“. Cijena ovog plana je 8,99 eura mjesečno. Prva pogodnost, koju prethodni planovi nemaju, a „Premium“ paket nudi je ta što je iznos koji korisnik može besplatno podići na bankomatu podignut na 400 eura mjesečno. Također ovaj paket nudi potpuno nove mogućnosti u sklopu putovanja, te nudi pristup loungevima u zračnoj luci, neograničena je konverzija valuta, osigurava međunarodno zdravstveno osiguranje, nudi osiguranje za odgođeni let te za izgublenu ili oštećenu prtljagu. Smanjena je i naknada za konverziju kriptovaluta na 0,99% kao i naknada za konverziju plemenitih plinova na 1,49%. Četvrti plan koji se nudi je „Metal“. Cijena ovog plana je 17,99 eura mjesečno. S ovim planom, korisnik može podići do 800 eura mjesečno bez naknade. Vrlo je sličan po naknadama za ulaganje kao i „Premium“ plan, te nudi jednu dodatnu pogodnost, a to je osiguranje od osobne odgovornosti u razini do milijun eura godišnje. Posljednji paket koji se nudi je „Ultra“. Cijena ovog paketa je 45 eura mjesečno. Prvo što nudi ovaj paket je mogućnost povratnog poziva s korisničkom službom. Također je i limit za besplatno podizanje gotovine na bankomatima podignut na 2000 eura mjesečno. Korisniku ovog plana su omogućena sva osiguranja kao i u prethodnim paketima, te su mu smanjene i neke naknade za ulaganje. Jedino paket „Ultra“ nudi naknadu za trgovanje dionicama 0,12%, dok je u svim ostalima 0,25%, također je i naknada za konverziju kriptovaluta spuštena na 0,49%, a naknada za konverziju plemenitih plinova je ostala ista, odnosno 1,49% (Revolut, 2024).

Za korisnike koji žele smanjiti troškove konverzije valuta, te za one koji su općenito često na putovanjima, Revolut je aplikacija koja im sigurno može pomoći u tome, iako ne treba zaboraviti da je i trgovanje dionicama, kriptovalutama i ostalim vrijednosnim papirima također nešto što ova aplikacija nudi na kvalitetan način.

4.3. eToro

eToro je poznata fintech tvrtka i broker za društveno trgovanje, osnovana 2007. godine. Ova tvrtka se pozicionirala kao jedna od vodećih i najpopularnijih platformi za trgovanje i društvenih mreža za ulaganje. Njezino sjedište nalazi se u Izraelu, a tvrtka ima registrirane urede na Cipru, u

Ujedinjenom Kraljevstvu, Sjedinjenim Američkim Državama i Australiji. Prvo što se može primijetiti kod ove aplikacije je mogućnost kopiranja tuđeg portfelja. Ova mogućnost je nešto što odvaja ovu aplikaciju od ostalih na tržištu. Kopiranje tuđeg portfelja u ovoj aplikaciji dovodi do koristi i kod onoga koji kopira tuđi portfelj i kod onoga koji ga je izradio. Praćenjem i kopiranjem drugih trgovaca u stvarnom vremenu, trgovci na eToro platformama gotovo bez ikakvog prethodnog znanja mogu ostvarivati značajne dobitke, što je definitivno jedna od njegovih najvećih prednosti. S druge strane, ako ste popularni ulagač i dopustite ostalima da kopiraju vaš portfelj, nakon što ostvarite određeni broj ljudi koji su vas kopirali, eToro vas nagrađuje gotovinom plus provizijom na svaku njegovu razliku. Što se tiče sigurnosti ovaj broker je reguliran od nekoliko Financijskih Regulatora kao što su: CySEC (Ciparsko povjerenstvo za vrijednosne papire i burze), FCA (Tijelo za financijsko ponašanje – UK) i ASIC (Australaska komisija za vrijednosne papire i ulaganja. Također, sredstva i financijski instrumenti klijenata su odvojeni od imovine tvrtke eToro, što osigurava da imovina ostane sigurna i zaštićena čak i u slučaju nesolventnosti tvrtke. Imovinu klijenata čuvaju ugledne investicijske banke kako bi se osigurala njihova nedodirljivost od strane vjerovnika tvrtke eToro i svaki račun je zaštićen od negativnog salda. To znači da čak i u određenim tržišnim uvjetima, kada dostupni saldo postane negativan, eToro preuzima odgovornost za taj gubitak. Na taj način, klijenti ne mogu izgubiti više od iznosa koji su deponirali. Jedna od dodatnih pogodnosti koje nudi eToro je definitivno mogućnost otvaranja demo računa. Tako je ova aplikacija vrlo kvalitetan izbor za početnika, koji je tek ušao u svijet investiranja. Isto tako, grafovi koji se nude su vrlo pregledni i kvalitetni te ulagač može vidjeti sva kretanja cijena na tržištu. Na demo računu korisnik posjeduje 100 000 USD te može početi vježbati i učiti na greškama s virtualnim novcem. Preko eTora, može se trgovati s više od 1500 dionica na 17 svjetskih burzi, ulagati u ETF fondove, valute, te se nudi i preko 20 kriptovaluta kojima se trguje poput Bitcoina, Etheriuma, itd. Također, ono što eToro odvaja od ostalih, je to da nudi mogućnost kopiranja tuđeg portfelja, što je za početnika vrlo zanimljiv izbor (eToro, 2024).

4.4. Trading 212

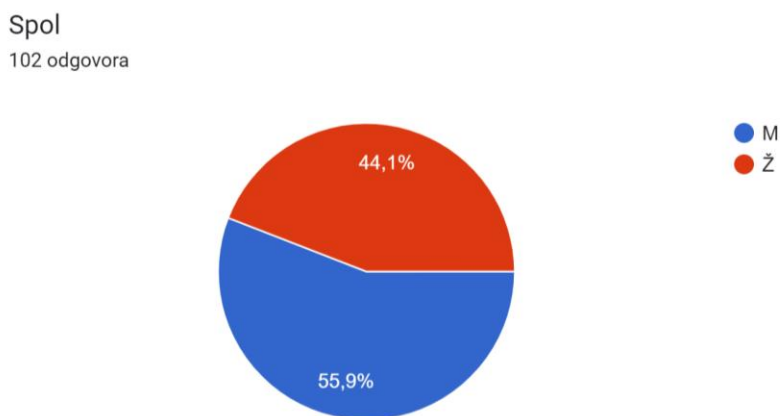
Trading 212 je broker koji je osnovan 2004. godine u Bugarskoj, a od 2013. godine ima urede i u Londonu. Osnivači su mu bili Ivan Ashminov, Borislav Nedialkov i Stefan Genov. Što se tiče

sigurnosti i zaštite ulagača, dva glavna regulatorna tijela koja nadgledaju Trading 212 su Financial Conduct Authority (FCA) i Financial Supervision Commission (FSC). Trading 212 je reguliran od strane FCA u Velikoj Britaniji. FCA je britansko regulatorno tijelo zaduženo za reguliranje financijskih usluga i tržišta u Velikoj Britaniji. Njihova uloga uključuje osiguravanje integriteta financijskih tržišta i zaštite interesa potrošača. Trading 212 je također reguliran od strane FSC u Bugarskoj. FSC je bugarsko regulatorno tijelo koje nadgleda financijske institucije i tržišta u Bugarskoj. Ova aplikacija omogućuje uglavnom trgovanje dionicama i ETF fondovima dok mogućnost obveznicama nije moguća. Minimalni depozit je 10 eura dok do 2000 eura nema naknade za uložena sredstva. Nakon granice od 2000 eura, naknada iznosi 0,7%. Ono što odvaja ovu aplikaciju od ostalih je trgovanje dionicama i ETF fondovima bez provizije. Također nudi kamate na novac koji nije investiran, već stoji na računu u aplikaciji, te se taj iznos kreće od 3,5% pa na više, ovisno o kojoj je valuti riječ. Također, ne naplaćuje se naknada za neaktivnost i povlačenje računa. Nudi se mogućnost trgovanja preko 7000 dionica i raznih ETF fondova. Korisničko sučelje je vrlo intuitivno i jednostavno za korištenje što početnicima pomaže u investiranju. Također, Trading 212 nudi mogućnost otvaranja demo računa za vježbanje. Vrlo bitno, početkom 2024. godine omogućit će transfer portfelja prema drugim brokerima bez obveze prodaje udjela (kao što je to bio slučaj do sad) i bez naknada. Zbog svega navedenog, niskih naknada, demo računa, ulaganja u dionice bez provizije te kvalitetne i jednostavne aplikacije, Trading 212 je broker koji je kvalitetan izbor za početnike i njihove prve korake u svijetu investiranja (Trading 212, 2024).

5. REZULTATI ANKETNOG ISTRAŽIVANJA

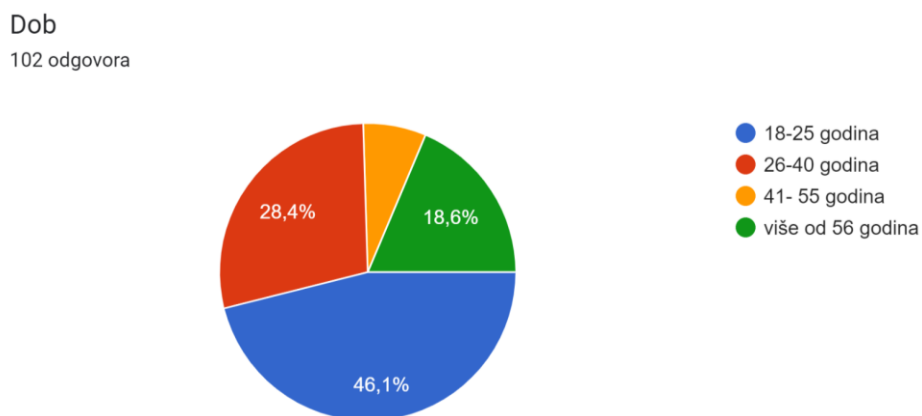
Za potrebe anketnog istraživanja ukupno su ispitanice 102 punoljetne osobe od kojih je 57 ispitanika muškog spola, odnosno 55,9% i 45 ispitanika ženskog spola, odnosno 44,1%. 47 ispitanika, odnosno 46,1% ima od 18 do 25 godina, 29 ispitanika, odnosno 28,4% ima od 26 do 40 godina, od 41 do 55 godina ima 7 ispitanika, odnosno 6,9% i ostatak su ispitanici stariji od 56 godina kojih ima 19, odnosno 18,6%.

Grafikon 1. Spol ispitanika

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Grafikon 2. Dob ispitanika

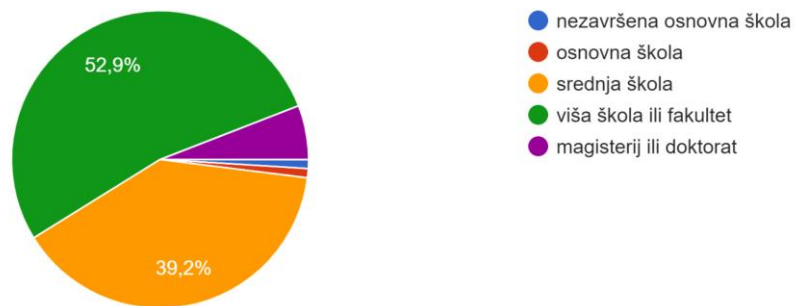

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Što se tiče stupnja obrazovanja, najviše ispitanika je s višom školom ili fakultetom i oni čine 52,9% ispitanika, dok je ispitanika sa završenom srednjom školom 39,2%. Ostatak ispitanika čine ispitanici s nezavršenom osnovnom školom, završenom osnovnom školom i ispitanici sa završenim magisterijem ili doktoratom. Govoreći o zaposlenosti, veliku većinu ispitanika čine studenti i zaposlene osobe. Studenata je 48% od svih ispitanika, a zaposlenih osoba je 40,2%. Ostatak ispitanika čine umirovljenici i nezaposlene osobe.

Grafikon 3. Stupanj obrazovanja

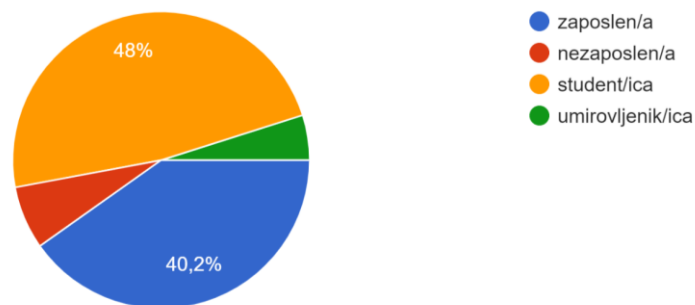
Stupanj obrazovanja
102 odgovora

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Grafikon 4. Zaposlenost

Zaposlenost:
102 odgovora

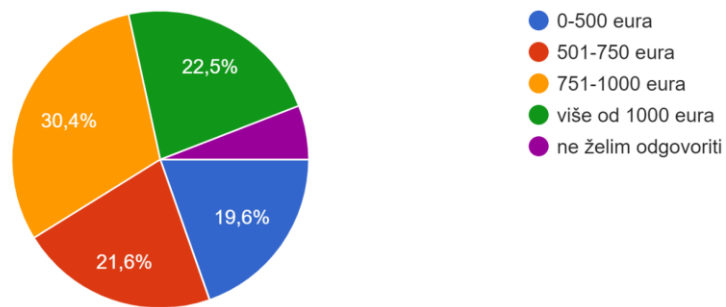

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Posljednje pitanje prvog dijela ankete se ticalo mjesečnih primanja ispitanika. Najveći dio ispitanika odnosno 30,4% je odgovorio da su im mjesečna primanja od 751 do 1000 eura. Više od 1000 eura ima 22,5% ispitanika, a vrlo je sličan broj ispitanika s primanjima od 501 do 750 eura, odnosno njih 21,8%. Primanja od 0 do 501 euro na mjesec ima najmanji broj ispitanika, odnosno 19,6%. Ostatak ispitanika su oni koji su označili odgovor „ne želim odgovoriti“.

Grafikon 5. Mjesečna primanja

Vaša mjesečna primanja su:
102 odgovora

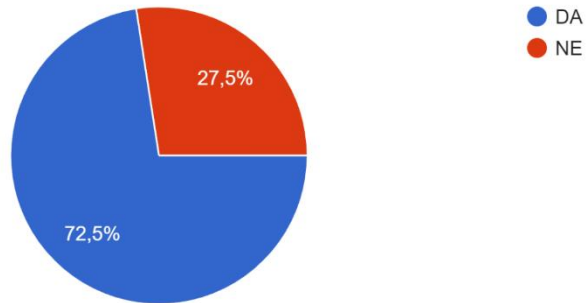

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Drugi dio ankete započinje s pitanjem „Upoznat/a sam s pojmom vrijednosnih papira“ i na to pitanje 72,5% ispitanika odgovara s odgovorom DA, a 27,5% ispitanika odgovara s odgovorom NE. Ispitanici koji su odgovorili pozitivno na ovo pitanje, nastavljaju odgovarati na pitanja iz drugog dijela ankete, a ispitanici koji su negativno odgovorili na pitanje odmah idu na treći dio ankete.

Grafikon 6. Upoznat/a sam s pojmom vrijednosnih papira

Upoznat/a sam s pojmom vrijednosnih papira
102 odgovora

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

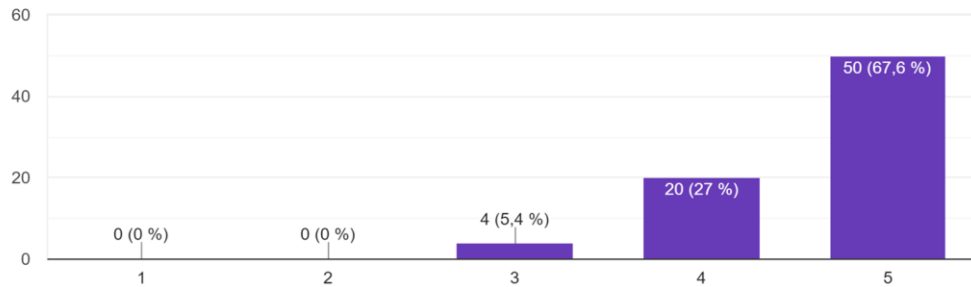
Sljedeća pitanja su osmišljena po principu Likertove ljestvice, te ispitanici odgovaraju na pitanja od 1 do 5 na dolje navedeni način:

- 1 – u potpunosti se ne slažem
- 2 – uglavnom se ne slažem
- 3 – niti se slažem niti se ne slažem
- 4 – uglavnom se slažem
- 5 – u potpunosti se slažem

Na pitanje „Prilikom trgovanja vrijednosnim papirima pokušao/la bi prikupiti sve potrebne informacije“ nitko nije odgovorio s odgovorima 1 i 2, te je samo 5,4% odgovorilo s odgovorom 3. Svi ostali, odnosno 94,4% ispitanika je odgovorilo da se uglavnom ili u potpunosti slaže (27% ispitanika je odgovorilo uglavnom se slažem i 67,6% se u potpunosti slaže). Ovi podaci su razumljivi jer se i očekuje da osoba prije ulaganja prikupi što više informacija o svemu. Također je s druge strane pohvalna ovolika visoka razina pripremljenosti, koju bi ispitanici uložili kada bi ulagali u vrijednosne papire.

Grafikon 7. Prilikom trgovanja vrijednosnim papirima pokušao/la bi prikupiti sve potrebne informacije

Prilikom trgovanja vrijednosnim papirima pokušao/la bi prikupiti sve potrebne informacije
74 odgovora

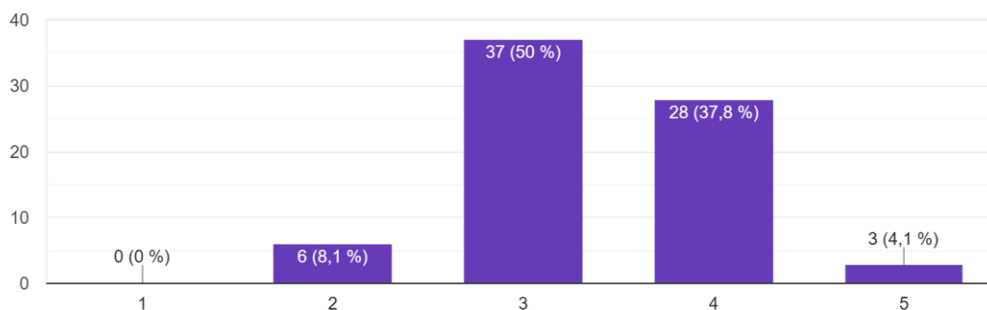

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Na sljedeće pitanje „Smatram da je tržište vrijednosnih papira sigurno“, polovica ispitanika je odgovorila da se niti ne slaže niti slaže, odnosno odgovor pod brojem 3. 37,8% ispitanika je odgovorilo da se uglavnom slaže i iz navedenih rezultata se može zaključiti da ispitanici relativno vjeruju tržištu vrijednosnih papira. Ono što je iznenađujuće je to da je 0 ispitanika na ovo pitanje odgovorilo s odgovorom u potpunosti se ne slažem i samo 8,1% koji se uglavnom ne slažu. Može se zaključiti da su ispitanici dosta neodlučni, ali je jako malen broj koji sumnjaju u tržište vrijednosnim papirima.

Grafikon 8. Smatram da je tržište vrijednosnih papira sigurno

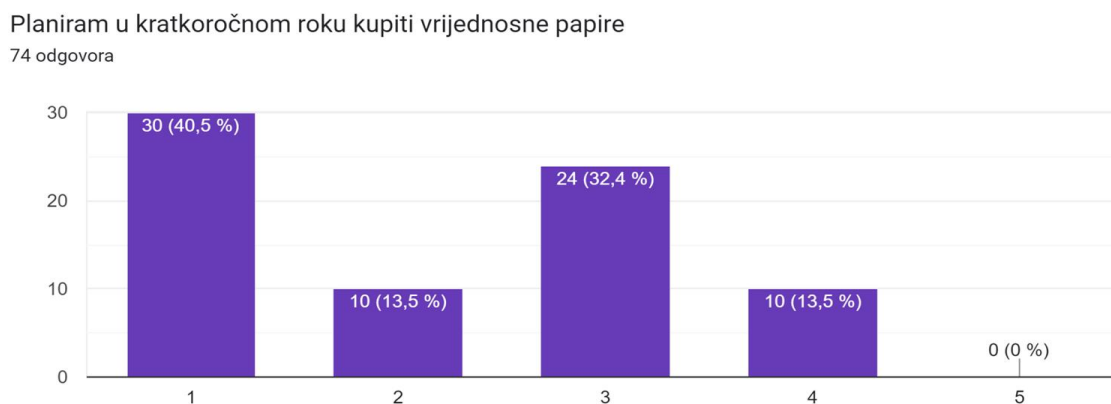
Smatram da je tržište vrijednosnih papira sigurno
74 odgovora

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Na pitanje da li planiraju kupiti vrijednosne papire u kratkoročnom roku, čak 40,5% ispitanika je odlučilo da se u potpunosti ne slaže s tim. Odgovor pod brojem 3 je dobio 32,4% glasova, a odgovori 2 i 4 po 13,5%. Za odgovor 5 u potpunosti se slažem, nije nitko odgovorio i iz dobivenih podataka se može jednostavno zaključiti da ispitanici nisu voljni kupiti vrijednosne papire u kratkoročnom periodu.

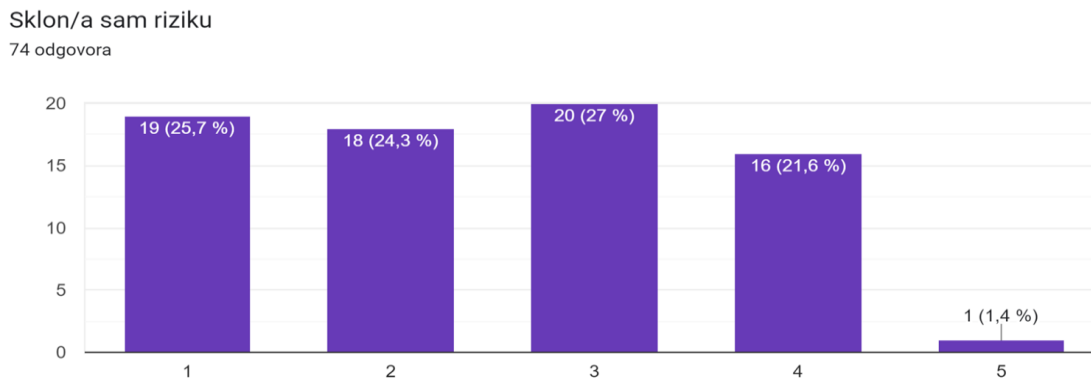
Grafikon 9. Planiram u kratkoročnom roku kupiti vrijednosne papire

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Na pitanje o sklonosti o riziku svi odgovori, osim odgovora pod brojem 5, su više-manje podjednako zastupljeni te se iz grafikona može zaključiti da ispitanici nisu previše skloni riziku.

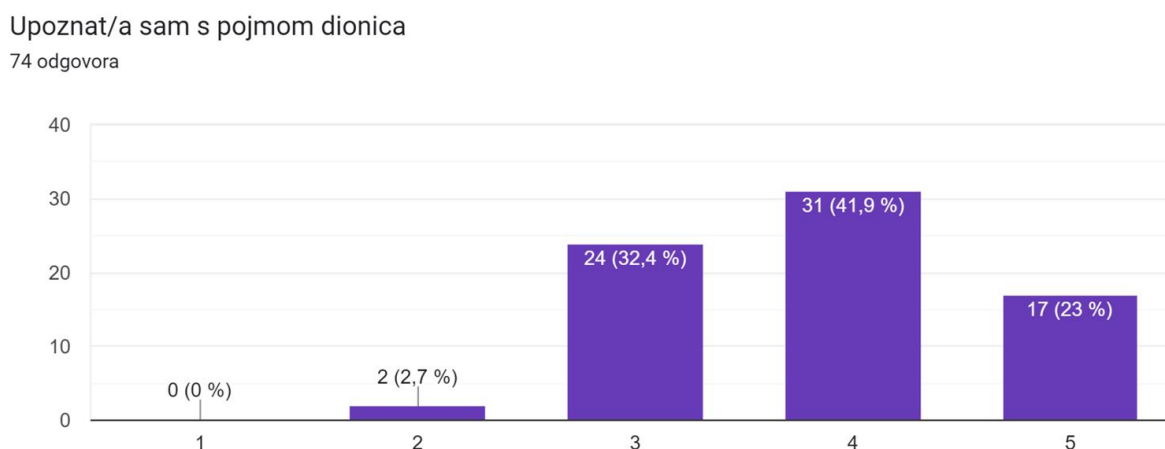
Grafikon 10. Sklon/a sam riziku

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Sljedećih nekoliko pitanja su pitanja o dionicama i prvo od njih je glasilo „Upoznat/a sam s pojmom dionica“. Samo 2,7% ispitanika je ponudilo odgovore 1 i 2 što je vrlo ohrabrujuće i pokazuje određenu financijsku pismenost kod ispitanika. 64,9% ispitanika je dalo odgovore 4 i 5, tako da se može reći da je gotovo dvije trećine ispitanika poprilično upoznato s pojmom dionica.

Grafikon 11. Upoznat/a sam s pojmom dionica

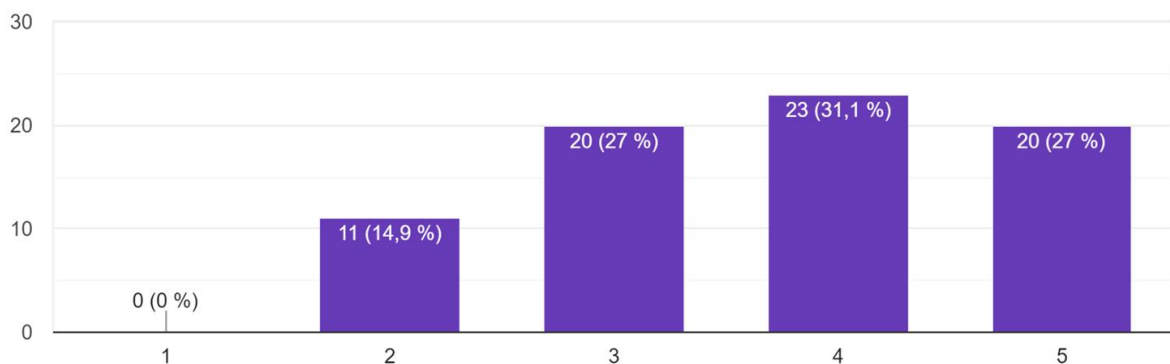
Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Na pitanje „Smatram da su dionice rizičnije ulaganje od ostalih vrijednosnih papira“ 58,1% ispitanika je odgovorilo s odgovorima pod brojevima 4 i 5. Nitko nije dao odgovor 1 i samo 14,9 ispitanika je dalo odgovor 2. Iz podataka se može zaključiti da su ispitanici dali točan odgovor jer dionice stvarno i jesu jedne od rizičnijih vrijednosnih papira, te se još jednom može pohvaliti financijska pismenost ispitanika.

Grafikon 12. Smatram da su dionice rizičnije ulaganje od ostalih vrijednosnih papira

Smatram da su dionice rizičnije ulaganje od ostalih vrijednosnih papira

74 odgovora

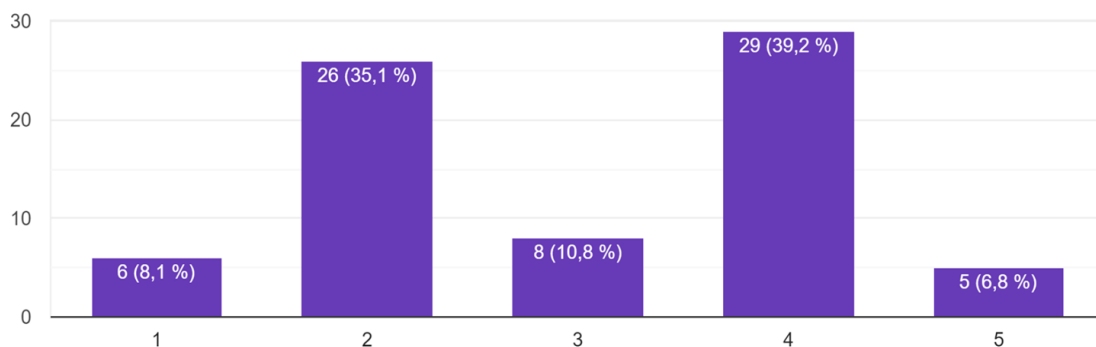
Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Povjerenje u domaće tvrtke se željelo istražiti s pitanjem „Kupio/la bi dionice domaćih tvrtki prije nego inozemnih tvrtki“. Odgovor pod brojem 4 je dalo najviše ispitanika, odnosno 39,2%, a odmah iza njega je odgovor 2 s 35,1% ispitanika. Ostali odgovori su jedva došli do 10%. Može se zaključiti da ispitanicima ne igra pretjeranu ulogu odakle je dionica te ne daju prednost ni domaćim ni stranim dionicama.

Grafikon 13. Kupio/la bi dionice domaćih tvrtki prije nego inozemnih tvrtki

Kupio/la bi dionice domaćih tvrtki prije nego inozemnih tvrtki

74 odgovora

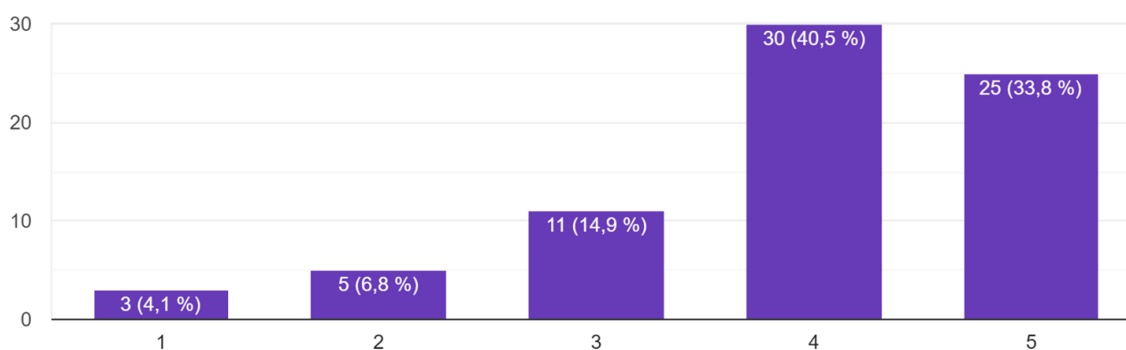
Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Nakon pitanja o dionicama, sljedećih nekoliko pitanja se odnosilo na obveznice. Na pitanje „Upoznat/la sam s pojmom obveznica“ 74,3% ispitanika je odgovorilo s odgovorima pod brojevima 4 i 5. Odgovori 1 i 5 su ukupno dobili 10,9%. Podaci pokazuju da su ispitanici upoznati s obveznicama, čak i više nego s dionicama, što je možda uzrokovano time što je Republika Hrvatska nedavno izdala obveznice pa su ispitanici malo istraživali o tome.

Grafikon 14. Upoznat/la sam s pojmom obveznica

Upoznat/la sam s pojmom obveznica

74 odgovora

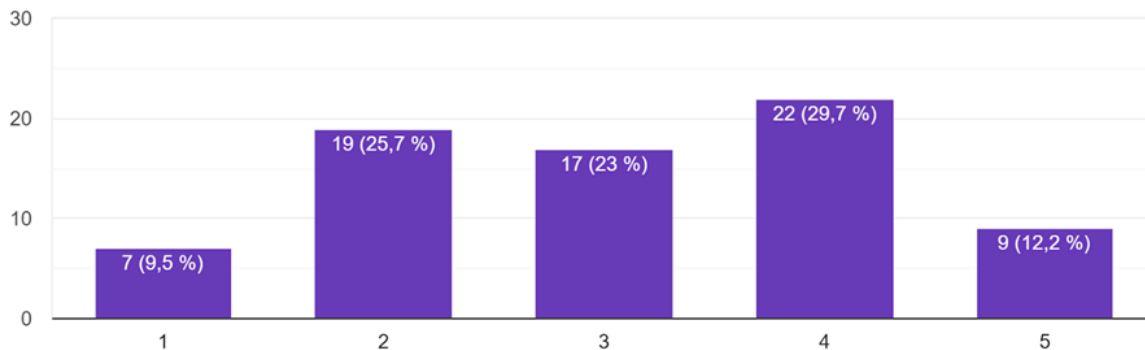
Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Na pitanje o ulaganju u obveznice, najveći broj ispitanika je odgovorio s odgovorom pod brojem 4 odnosno njih 29,7%. Sljedeći odgovor po broju glasova je broj 2 (25,7%) i odgovor 3 (23%). Iz navedenih podataka se lako može zaključiti da ispitanici nisu sigurni što bi u vezi ulaganja u obveznice te im je možda potrebna dodatna edukacija u vezi toga.

Grafikon 15. Uložio/la bi u obveznice

Uložio/la bi u obveznice

74 odgovora

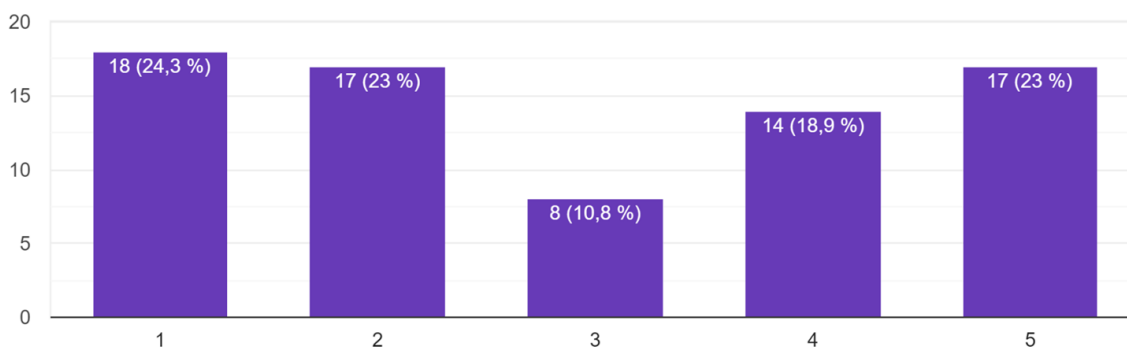
Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Sljedeće anketno pitanje je glasilo „Vjerujem obveznicama izdanih od strane Vlade Republike Hrvatske“. Na ovo pitanje su svi odgovori, izuzev odgovora pod brojem 3, dobili podjednak postotak. Odgovor 1 i 2 su zajedno dobili 47,3% glasova i to je vrlo zabrinjavajuće jer se dolazi do zaključka, da gotovo polovica ispitanika uopće ne vjeruje u obveznice od strane Republike Hrvatske, iako bi ta vrsta vrijednosnih papira trebala biti jedna od najsigurnijih na cijelom tržištu.

Grafikon 16. Vjerujem obveznicama izdanih od strane Vlade Republike Hrvatske

Vjerujem obveznicama izdanih od strane Vlade Republike Hrvatske

74 odgovora

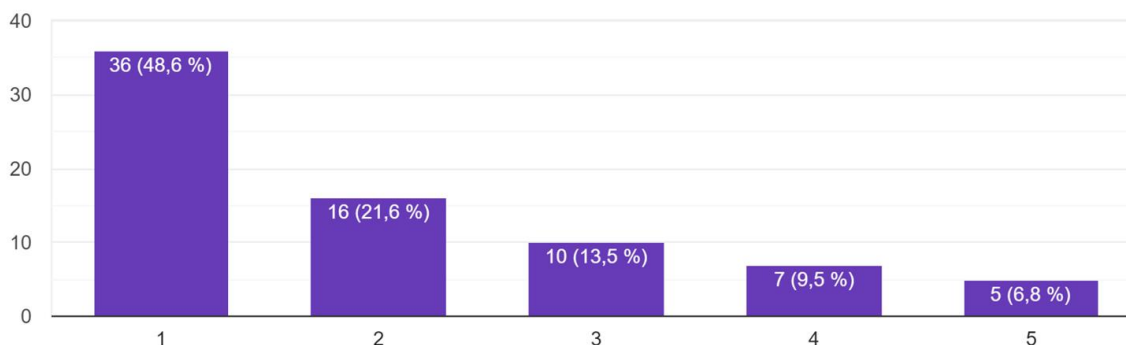

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Posljednje pitanje drugog dijela ankete se odnosilo na ETF fondove i glasilo je „Upoznat/a sam s pojmom ETF fonda“. Gotovo polovina, odnosno 48,6% ispitanika je odgovorilo da uopće nije upoznato s tim pojmom. Sljedeći odgovor s najviše glasova je pod brojem 2 i dobio je 21,6% glasova. Odgovori 4 i 5 su dobili najmanje glasova odnosno 16,3%. Ovakvi podaci i ne čude toliko jer je pojam ETF fonda nešto novo na tržištu, posebno u Republici Hrvatskoj, te bi trebalo educirati ljude da se više upoznaju s njim i da dođe na razinu poput dionica ili obveznica.

Grafikon 17. Upoznat/a sam s pojmom ETF fonda

Upoznat/a sam s pojmom ETF fonda
74 odgovora

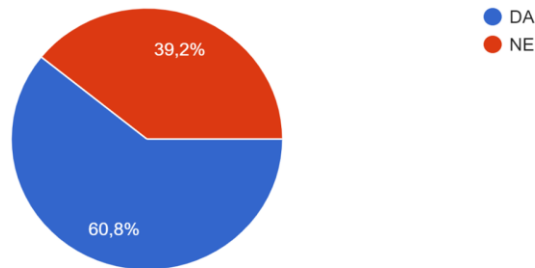
Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Treći do ankete započinje s pitanjem „Jeste li zainteresirani za trgovanje vrijednosnim papirima preko mobilnih aplikacija“ na koje je 60,8% ispitanika odgovorilo s odgovorom DA, a 39,2% ispitanika je odgovorilo NE.

Grafikon 18. Jeste li zainteresirani za trgovanje vrijednosnim papirima preko mobilnih aplikacija

Jeste li zainteresirani za trgovanje vrijednosnim papirima preko mobilnih aplikacija

102 odgovora

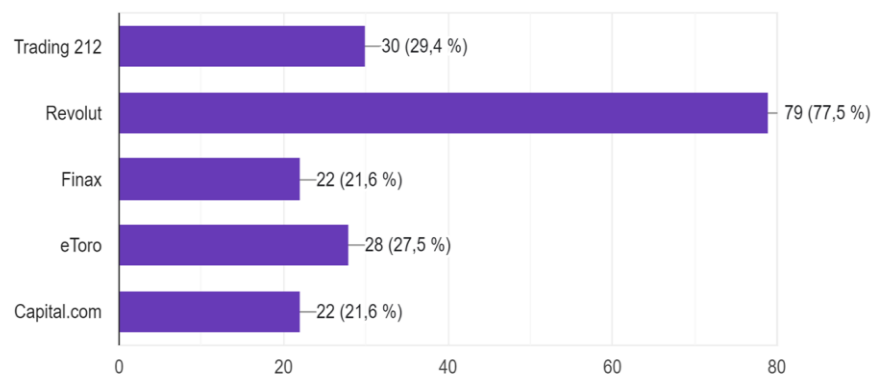
Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Nakon toga je ispitanicima ponuđeno pet aplikacija za trgovanje i ispitalo se jesu li ispitanici upoznati s nekom od njih. Najviše ispitanika je upoznato s „Revolutom“ (ukupno 79 ispitanika je upoznato). Trading 212 je dobio 30 glasova, eToro 28 glasova, a Capital.com i Finax po 22 glasa. Iz navedenih podataka se vrlo lako može zaključiti da Revolut predvodi tržište online trgovanja na području Republike Hrvatske, dok ostale aplikacije imaju podjednak udio na tržištu.

Grafikon 19. S kojim od navedenih aplikacija ste upoznati?

S kojim od navedenih aplikacija ste upoznati?

102 odgovora

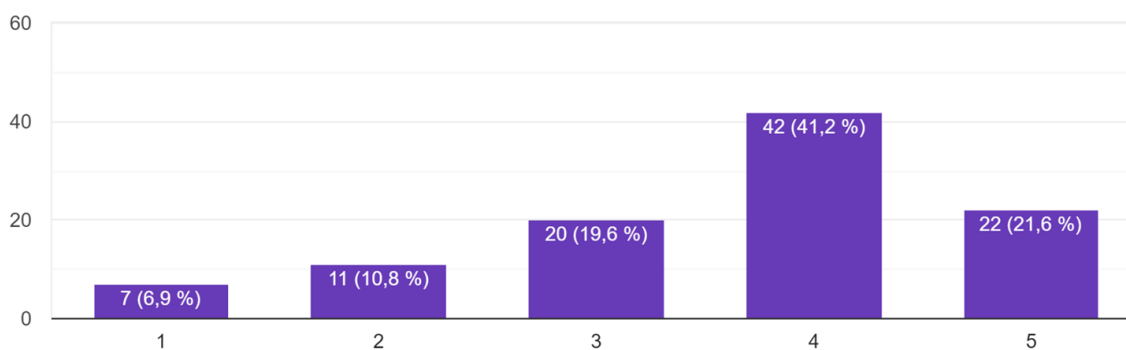

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Na pitanje „Smatram rizikom ulagati preko mobilnih aplikacija“ 41,2% ispitanika je dalo odgovor pod brojem 4 i to je odgovor s daleko najviše glasova. Nakon toga slijedi odgovor pod brojem 5 koji je dobio 21,6% glasova i odgovor pod brojem 3 koji je dobio 19,% glasova. Odgovori 1 i 2 su ukupno dobili 17,7% glasova. Vrlo lako se može zaključiti da ispitanici smatraju relativnim rizikom ulagati preko mobilnih aplikacija. Ovi podaci ne čude jer je ovaj način trgovanja nešto novo na tržištu i ljudima sigurno treba vremena da počnu vjerovati ovakvom načinu trgovanja.

Grafikon 20. Smatram rizikom ulagati preko mobilnih aplikacija

Smatram rizikom ulagati preko mobilnih aplikacija
102 odgovora

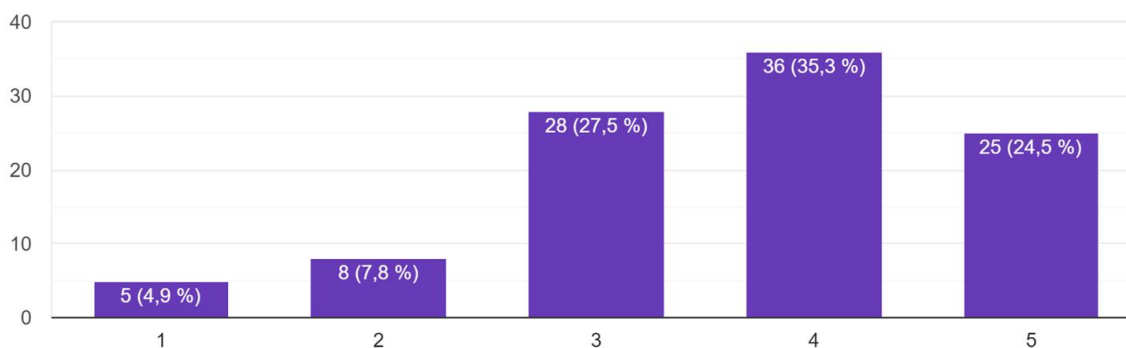
Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Sljedeće pitanje u anketnom upitniku je glasilo „Želio/la bi sam odlučivati u koje vrste vrijednosnih papira ulagati“ i na to pitanje je 35,3% ispitanika odgovorilo s odgovorom pod brojem 4. Odgovor pod brojem 3 je dobio 27,5% glasova, a odgovor pod brojem 5 24,5% glasova. Odgovori 1 i 2 su ukupno dobili 12,7% glasova. Ovi podaci upućuju na to, da ispitanici žele sami odlučiti u što će ulagati i to ne čudi jer ljudi uglavnom sami žele odlučiti kako će investirati vlastiti novac. Također, ovakvi podaci pokazuju da će ispitanici dati prednost aplikacijama poput Trading 212 kod kojih osoba sama odlučuje u što će uložiti jer aplikacije poput ove nude ulagačima mogućnost da potpuno samostalno određuju u koje će dionice ili fondove ulagati bez mogućnosti da automatizirani algoritam odlučuje umjesto ulagača na temelju odgovora dobivenih prilikom registracije. S druge strane, primjerice Finax prilikom

registracije postavlja pitanja ulagaču i na temelju odgovora stvara portfelj uzimajući u obzir koje su želje i ambicije ulagača, njegova tolerancija na rizik, sklonost emotivnom reagiranju na promjenu vrijednosti portfelja i slično. Prilikom korištenja ovakve aplikacije, ulagač ne razmišlja o tome u što će uložiti i kakva će mu biti struktura portfelja, već samo ulaže redovito sredstva, najčešće na mjesečnoj bazi. Po rezultatima ankete, ispitanici su skloniji aplikacijama kod kojih će sami izrađivati portfelj te će takvima dati prednost prilikom odabira.

Grafikon 21. Želio/la bi sam odlučivati u koje vrste vrijednosnih papira ulagati

Želio/la bi sam odlučivati u koje vrste vrijednosnih papira ulagati
102 odgovora

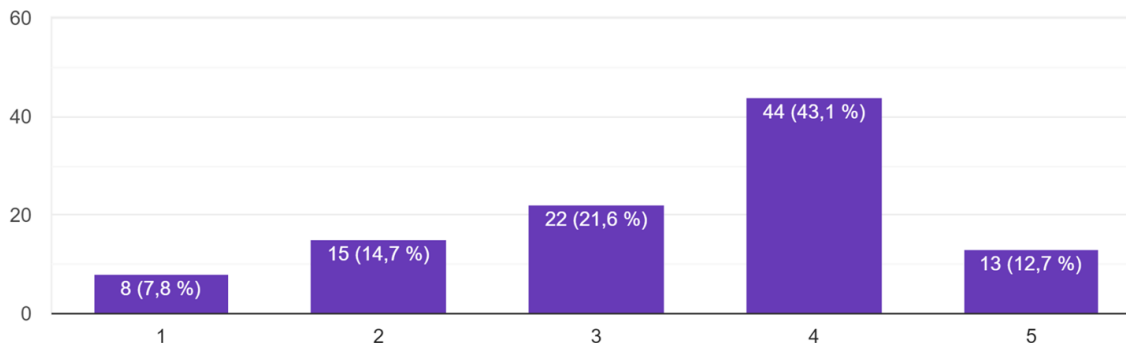
Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Sljedeće pitanje „Želio bi sam odlučivati u koje dionice ulagati“ je dalo vrlo slične rezultate kao i prethodno. Odgovor pod brojem 4 je dobio najviše glasova, odnosno 43,1% glasova. Najmanje je dobio odgovor pod brojem 1, odnosno 7,8% glasova. Zaključci ovog pitanja su vrlo slični kao i kod prethodnog pitanja.

Grafikon 22. Želio bi sam odlučivati u koje dionice ulagati

Želio bi sam odlučivati u koje dionice ulagati

102 odgovora

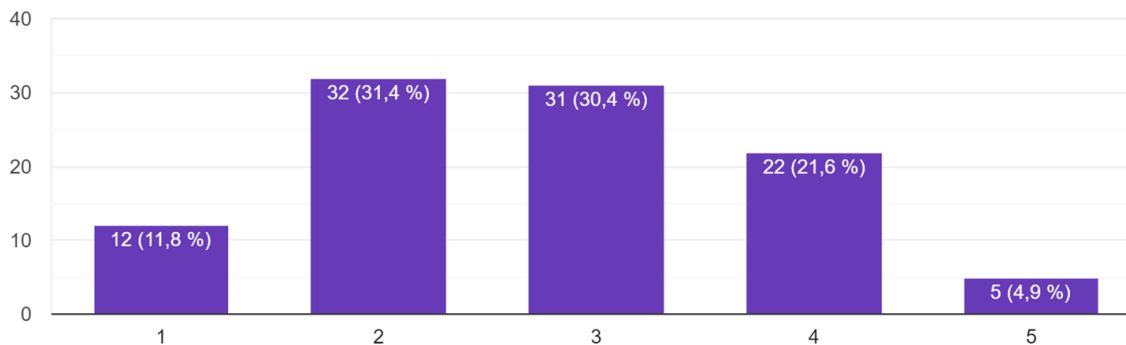
Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Na pitanje „Sklon/a sam emotivno reagirati na promjenu vrijednosti vlastitih vrijednosnih papira“ najviše ispitanika je odgovorilo s odgovorom pod brojem 2, odnosno 32,4% ispitanika. Vrlo sličan postotak je dobio i odgovor broj 3, odnosno 30,4% ispitanika. Odgovor pod brojem 5 je dobio najmanje glasova, odnosno 4,9%.

Grafikon 23. Sklon/a sam emotivno reagirati na promjenu vrijednosti vlastitih vrijednosnih papira

Sklon/a sam emotivno reagirati na promjenu vrijednosti vlastitih vrijednosnih papira

102 odgovora

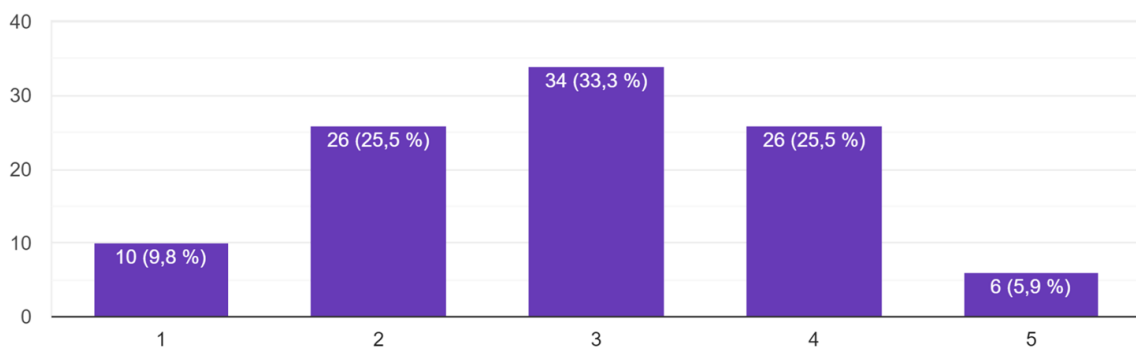

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Vrlo slični odgovori su dobiveni i na sljedećem pitanju: „Spreman/spremna sam dugoročno zadržati vrijednosne papire“. Trećina ispitanika je dala odgovor pod brojem 3, a odgovori pod brojem 2 i 4 su dobili jednak broj glasova, odnosno 25,5% svaki od njih. Odgovori pod brojevima 5 i 1 su dobili najmanji broj glasova.

Grafikon 24. Spreman/spremna sam dugoročno zadržati vrijednosne papire“.

Spreman/spremna sam dugoročno zadržati vrijednosne papire
102 odgovora

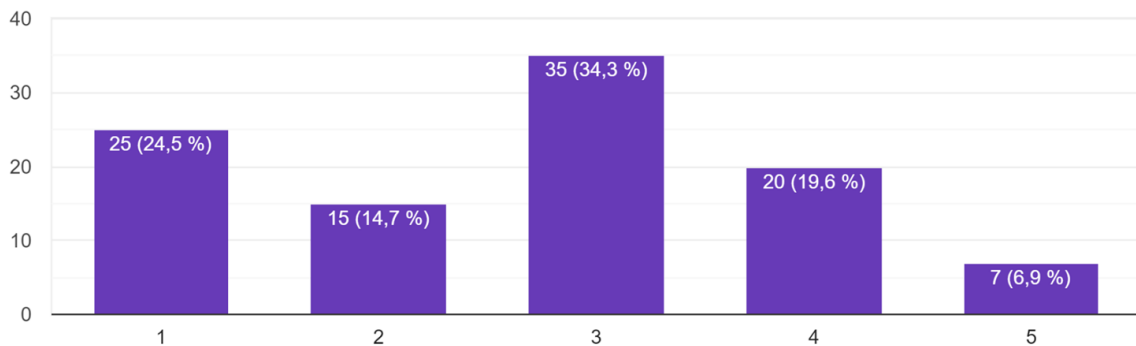

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Na sljedeće pitanje „Koristio/la bi mogućnost kopiranja tuđeg portfelja (dionice, obveznice, ETF) kada bi aplikacija to omogućila“ najviše ispitanika je dalo odgovor pod brojem 3, odnosno njih 34,3%. Sljedeći odgovor je bio pod brojem 1 i taj odgovor je dalo 24,5% ispitanika. Najmanji postotak je dobio odgovor pod brojem 5, odnosno 6,9% glasova. Iz navedenih podataka se može zaključiti da ispitanici nisu toliko zainteresirani za opciju kopiranja tuđeg portfelja, odnosno čak i da ih je više onih koji tu opciju ne bi koristili, nego onih koji bi ju koristili. Ovi podaci su zanimljivi iz razloga jer primjerice eToro nudi opciju kopiranja tuđeg portfelja, koja se na prvu čini jako zanimljivom, ali po podacima iz ankete se čini da ispitanici i nisu previše zainteresirani za tu opciju, odnosno radije bi stvarali vlastiti portfelj.

Grafikon 25. Koristio/la bi mogućnost kopiranja tuđeg portfelja (dionice, obveznice, ETF) kada bi aplikacija to omogućila

Koristio/la bi mogućnost kopiranja tuđeg portfelja (dionice, obveznice, ETF) kada bi aplikacija to omogućila
102 odgovora

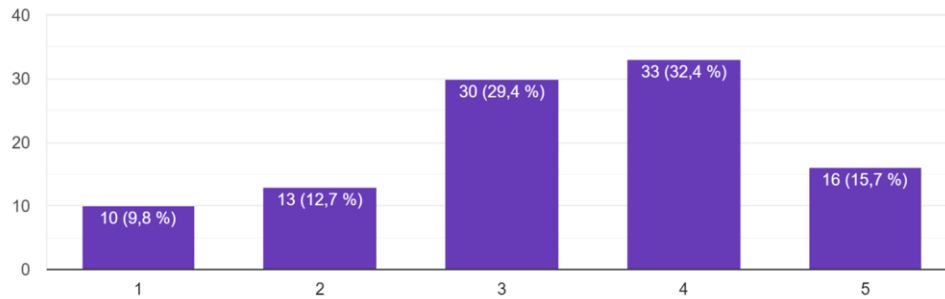
Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Na pitanje „Trgovanje preko mobilnih aplikacija smatram jednostavnijim načinom investiranja“ najviše ispitanika je dalo odgovor pod brojem 4, odnosno 32,4% ispitanika. Sljedeći odgovor s najviše odgovora je pod brojem 3 i dobio je 29,4% glasova. Najmanji postotak su dobili odgovori pod brojem 1 i 2, odnosno 9,8% i 12,7% glasova. Podaci iz ovog anketnog pitanja su vrlo zanimljivi iz razloga jer ispitanici ipak shvaćaju jednu jako bitnu karakteristiku ovog načina trgovanja, a to je definitivno jednostavnost. Iako su u jednom od prethodnih pitanja ispitanici izrazili zabrinutost u vezi sigurnosti s ovim načinom trgovanja, čini se da bi neki ispitanici dali priliku aplikacijama, posebno onima koje vode značajnu brigu o sigurnosti.

Grafikon 26. Trgovanje preko mobilnih aplikacija smatram jednostavnijim načinom investiranja

Trgovanje preko mobilnih aplikacija smatram jednostavnijim načinom investiranja

102 odgovora

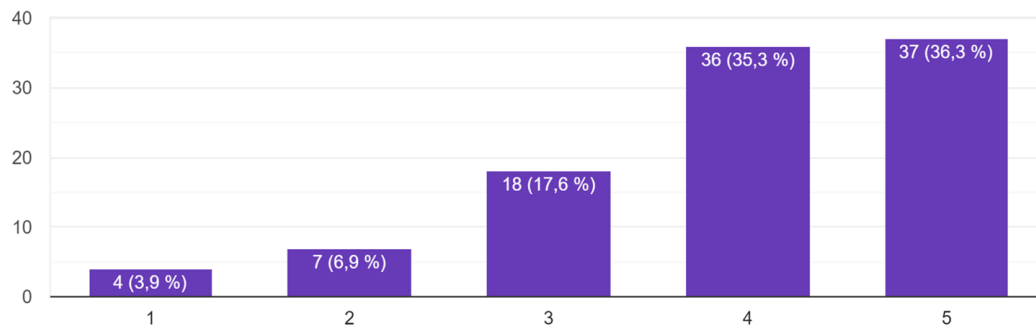
Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Pretposljednje pitanje ankete je glasilo „Aplikacijama s korisničkom službom bi dao/la prednost“. 71,6% ispitanika je dalo odgovore pod brojem 4 i 5. Najmanje glasova su dobili odgovori pod brojevima 1 i 2, odnosno 10,8% glasova. Vrlo je jasno iz dobivenih podataka da je ispitanicima jako bitna korisnička služba kod ovakvih aplikacija. Podaci toliko jasno pokazuju važnost korisničke službe kod korisnika, da bi se moglo reći da kvalitetna korisnička služba čini razliku u tome koju će aplikaciju korisnik koristiti.

Grafikon 27. Aplikacijama s korisničkom službom bi dao/la prednost

Aplikacijama s korisničkom službom bi dao/la prednost

102 odgovora

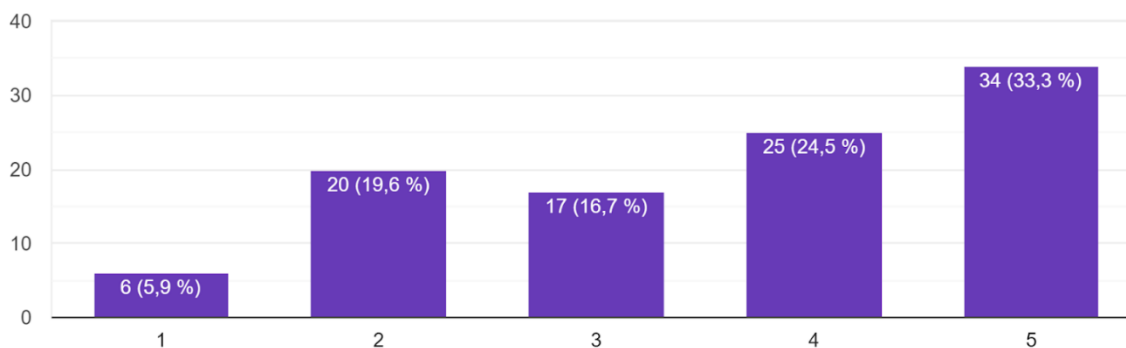

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

Na posljednjem pitanju anketnog upitnika „Demo račun za početničko vježbanje mi je jako bitan“ je trećina ispitanika odgovorila s odgovorom pod brojem 5 i taj je odgovor onaj s najvišim postotkom. Nakon njega slijedi odgovor pod brojem 4 i on je dobio 24,5% glasova. Najmanji postotak je dobio odgovor 1, odnosno 5,9% glasova. Iz podataka se zaključuje da je demo račun nešto što je jako bitno ispitanicima, gotovo kao i korisnička služba. Aplikacije poput Finaxa bi možda trebale razmisliti o stvaranju opcije demo računa jer se čini da je to vrlo bitna stvar za ulagače.

Grafikon 28. Demo račun za početničko vježbanje mi je jako bitan

Demo račun za početničko vježbanje mi je jako bitan
102 odgovora

Izvor: rezultati istraživanja (2024)

6. RASPRAVA

Odgovori koji su dobiveni u anketi su potvrdili neke pretpostavke, dok su neki odgovori bili pomalo iznenađujući i neočekivani. Anketi je mogao pristupiti bilo tko i nisu se tražili nikakvi uvjeti za pristupanje istoj. Budući da je anketi pristupilo najviše mladih do 25 godina te je najviše ispitanika bilo sa završenim fakultetom ili barem srednjom školom, može se reći da je to ciljana grupa za trgovanje pomoću mobilnih aplikacija. Jedno od pitanja koje je najjasnije pokazalo način na koji bi ispitanici ušli u svijet trgovanja vrijednosnim papirima je definitivno pitanje o prikupljanju svih potrebnih informacija prilikom trgovanja te je preko dvije trećine ispitanika odgovorilo da bi uložili maksimalni napor da sve istraže, dok nijedan ispitanika ne bi bez pripreme krenuo u trgovanje. Ovakvi odgovori i jesu očekivani jer će se svatko prije ulaganja vlastitog kapitala dobro raspitati gdje i kako ga ulaže. Dva pitanja koja su zanimljiva, kada se analiziraju odgovori na njih te ih se poveže, su o percepciji sigurnosti vrijednosnih papira i planiranju ulaganja u njih. Samo 8% ispitanika smatra da su vrijednosni papiri relativno nesigurni dok svi ostali smatraju niti da su sigurni niti da su nesigurni te čak njih 41,9% smatra da su čak relativno sigurni ili skroz sigurni. S druge strane, samo 13,5% ispitanika planira kupiti vrijednosne papire u kratkoročnom roku. Ova dva povezana podatka daju zaključiti da iako ispitanici vjeruju vrijednosnim papirima, nisu spremni uložiti u iste. Mogući razlozi za ovo bi bili nedovoljna informiranost u vezi prosječnih prinosa prilikom ulaganja u vrijednosne papire, ali također je i vrlo lako moguće da ispitanici jednostavno nisu zainteresirani za ulaganje u vrijednosne papire. Ova posljednja pretpostavka bi se mogla povezati i s odgovorima na pitanje o sklonosti riziku kod ispitanika, na koje je prevladavao odgovor da nisu previše skloni riziku. Vrlo lako je moguće da se u Republici Hrvatskoj još uvijek ulaganje u vrijednosne papire smatra rizikom te da je bolje sav kapital držati u banci i da je tu najsigurniji. Ispitanici su u poprilično velikom postotku odgovorili da su upoznati s pojmom dionica te bi se takvi odgovori mogli povezati i s odgovorima na pitanje o riziku ulaganja u dionice u odnosu na ostale vrijednosne papire na način da su se ispitanici uglavnom izjasnili da su dionice rizičnije ulaganje od ostalih vrijednosnih papira što ukazuje na to da su stvarno upoznati s dionicama. Što se tiče ulaganja u inozemne ili domaće tvrtke, tu ispitanici ne daju posebnu prednost niti jednoj strani. Poznavanje obveznica i ulaganje u njih je dalo slične rezultate kao i kod dionica te je zanimljivo da podjednak broj ljudi vjeruje i ne vjeruje obveznicama izdanima od strane Republike Hrvatske. To ukazuje na to da bi se trebalo više promovirati i objasniti građanima koje su pozitivne strane

ulaganja u obveznice i koliko je zapravo to sigurno ulaganje, posebno kada te obveznice izdaje Republika Hrvatska. 60,8% ispitanika je zainteresirano za ulaganje preko mobilnih aplikacija što ukazuje na to da postoji popriličan broj ljudi koji bi takav način investiranja i koristili. Ispitanici su najviše upoznati s aplikacijom Revolut, a ostale su dobile otprilike podjednak broj glasova. Ovo možda ni ne treba čuditi jer se Revolut bavi i drugim stvarima poput plaćanja, međunarodnih transfera, konverzije i slično te im investiranje u vrijednosne papire nije jedino čime se bave. Iz tog razloga i onaj koji nije zainteresiran za investiranje, može koristiti ovu aplikaciju, dok su ostale aplikacije orijentirane na investiranje. Zanimljivi podatci su o tome koliko rizičnim ispitanici smatraju ulaganje preko mobilnih aplikacija. Može se vrlo lako zaključiti da je takav način investiranja za ispitanike rizičan te bi aplikacije velik dio svoje pažnje trebale usmjeriti na prikazivanje sebe kao sigurnog načina investiranja. O tome koliko uspješno pokažu da je baš njihova aplikacija najsigurnija, vrlo lako je moguće da će ovisiti uspjeh same aplikacije i broj njezinih korisnika. Što se tiče dugoročnog zadržavanja vrijednosnih papira, manje od trećine ispitanika ih je spremna zadržati na dugoročan period. Ovi podatci su pomalo zabrinjavajući i pokazuju da ispitanici ipak nisu svjesni da je vrijednosne papire bolje zadržati na dugoročan period. Odgovori na pitanja o tome da li bi ispitanici sami odlučivali u koje vrste vrijednosnih papira bi ulagali i u koje točno dionice bi ulagali se mogu povezati s pitanjem o mogućnosti korištenja kopiranja tuđeg portfelja ako je moguće. Ispitanici su se vrlo jasno izjasnili da su skloniji sami odlučivati u što će ulagati i da nisu pretjerano zainteresirani za kopiranje tuđeg portfelja. Budući da je većina ispitanika bila mlađe životne dobi, ovi podatci bi možda trebali zabrinuti jer početnici koji sami određuju u što će ulagati i nisu baš najuspješniji investitori. Također, može se zaključiti da aplikacije poput Finaxa, koji koristi automatizirani alat za upravljanje portfeljem, možda gubi dio korisnika jer nisu zainteresirani za takav način investiranja, već i sami žele sudjelovati u odlukama u što uložiti. Demo račun i korisnička služba je nešto što je ispitanicima vrlo važno. Demo račun je nešto što bi svaki početnik trebao probati prije ulaganja pravog novca i na taj način lagano ući u svijet investiranja. Kvalitetna korisnička služba je također nešto što je obavezno za privući korisnike te se može reći da su ovo dvije stvari koje mogu činiti razliku u tome koju će aplikaciju korisnik odabrati. Zaključno, 22,5% ispitanika ne smatra trgovanjem preko mobilnih aplikacija jednostavnijim načinom investiranja. Gotovo 50% ih smatra jednostavnijim načinom dok su ostali neutralni. Ovi podatci pokazuju da su ispitanici svjesni kako je to ipak jednostavniji način

investiranja i da ako se korisniku na kvalitetan način pristupi i transparentno objasni kolika je razina sigurnosti aplikacije, te uz ostalu visoku razinu usluga koje korisnici smatraju bitnima poput demo računa i korisničke službe, onda aplikacije mogu privući popriličan broj korisnika budući da podatci pokazuju da zainteresiranih ima.

Hipoteza 1 govori da je većina ispitanika upoznata s pojmom dionica i ova hipoteza se prihvaća. Samo 2,7% ispitanika se izjasnilo da nije upoznato s dionicama dok su ostali ispitanici na neki način upoznati s ovim pojmom. Postotci su vrlo visoki te ukazuju na to da postoji određena razina financijske pismenosti u društvu. Hipoteza 2 kaže da ispitanici smatraju rizikom ulagati preko mobilnih aplikacija. Ova hipoteza je prihvaćena jer 62,8% ispitanika smatra rizičnim ovakav način investiranja. Samo 17,7% ispitanika ne smatra rizičnim ovakav način investiranja dok su ostali nesigurni. Ova hipoteza je dosta značajna iz razloga što može pokazati da ovakav način trgovanja možda ima veliku manu, a to je manjak povjerenja u sigurnost među potencijalnim korisnicima. Još kada se uzme u obzir da je ovu anketu uglavnom ispunjavala mlada populacija koja je sklonija digitalizaciji i modernim tehnologijama, vrlo lako je moguće da će trebati još dosta vremena da se korisnici odluče na investiranje preko mobilnih aplikacija. Od ključnog je značaja pokazati budućim korisnicima koliko je aplikacija sigurna jer bi to učinilo ključnu razliku na tržištu. Hipoteza 3 kaže da je trgovanje mobilnim aplikacijama jednostavniji način investiranja. Ova hipoteza se prihvaća jer 48,1% ispitanika smatra ovaj način jednostavnijim, dok 22,5% ispitanika ne smatra da je ovo jednostavniji način trgovanja, a ostali su neodlučni. Jednostavnost ovog načina trgovanja se odlikuje u tome da korisnik može u bilo kojem trenutku i na bilo kojem mjestu odlučiti se na ulaganje te brzo i učinkovito reagirati na tržišne prilike. Također, mobilne aplikacije za trgovanje dizajnirane su s naglaskom na jednostavnost i intuitivnost kako bi omogućile korisnicima jednostavno istraživanje tržišta, odabir financijskih instrumenata te izvršavanje trgovinskih transakcija.

7. ZAKLJUČAK

Budući da svijet svakim danom ide sve više prema digitalizaciji, svijet trgovanja vrijednosnim papirima nije nikakva iznimka. U prošlosti su vrijednosni papiri bili isključivo u fizičkom obliku, a u današnje vrijeme su poprimili digitalni oblik. Vrijednosni papiri pokrivaju širok opseg financijskih instrumenata koji se koriste za trgovanje i ulaganje, poput dionica, obveznica, ETF fondova, trezorskih i blagajničkih zapisa. Investitori trguju na burzi te je to institucija koja funkcionira kao organizirano i stalno tržište, gdje se prema precizno definiranim pravilima i postupcima trguje standardiziranim robama, novcem, uslugama, devizama i vrijednosnim papirima. Ovaj diplomski rad se fokusirao na to koliko su ispitanici upoznati s vrijednosnim papirima te jesu li zainteresirani za trgovanje mobilnim aplikacijama i koje su karakteristike koje su posebno bitne korisnicima. U posljednjih 10-ak godina se javlja sve više mobilnih aplikacija koje omogućuju trgovanje vrijednosnim papirima. Ova inovativna promjena u načinu trgovanja vrijednosnim papirima donosi brojne koristi, uključujući veću prilagodljivost, brzinu i dostupnost informacija. Putem mobilnih aplikacija, investitori mogu trenutačno pristupiti tržištima, omogućujući im brzu reakciju na promjene cijena i vijesti te brzo izvršavanje trgovačkih naloga. Također, treba spomenuti da su mobilne aplikacije za trgovanje vrijednosnim papirima postale popularne ne samo među iskusnim investitorima, već i među početnicima zbog svoje jednostavnosti, te na neki način ove aplikacije šire financijsku pismenost.

Zaključno, trgovanje vrijednosnim papirima uz pomoć vrijednosnih papira je nešto što je već postala sadašnjost i bit će sve zastupljenije u budućnosti. U Republici Hrvatskoj još uvijek vlada nesigurnost u vezi ovakvog načina investiranja te je potreban poseban fokus staviti na sigurnost kako bi se korisnici osjećali sigurni prilikom investiranja. Ispitanici su upoznati s vrijednosnim papirima te postoji tržište za ovakve mobilne aplikacije. Pozitivno je u svakom slučaju da su ispitanici svjesni da ovakav način ulaganja donosi sa sobom određenu razinu jednostavnosti. Aplikacije koje se istaknu sa svojom jednostavnošću, jasnim regulatornim okvirima i kvalitetnom korisničkom službom će imati veliku prednost na tržištu i sigurno će privući više korisnika kod sebe.

IZVORI

1. HANFA – Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2020) – Rješenje InterCapital Asset Management d.o.o. za upravljanje investicijskim fondovima <dostupno na <https://www.hanfa.hr/media/2ighb215/9-icam.pdf>>[pristupljeno 22.2.2024.]

LITERATURA

Knjige:

1. Andrijanić, I. (1998). *Poslovanje na robnim burzama*. Treće izdanje. Zagreb: Mikrorad.
2. Bodie, Z., Kane, A. & Marcus, A. J. (2006). *Počela ulaganja*. Zagreb: Mate d.o.o.
3. Hanžeković, M. (1990). *Vrijednosni papiri i njihovo tržište*. Zagreb: Institut za javne financije.
4. Mishkin, F. S. & Eakins, S. G. (2005). *Financijska tržišta i institucije*. Zagreb: Mate d.o.o.
5. Orsag, S. & Dedi, L. (2014). *Tržište kapitala*. Zagreb: Alka script.
6. Prohaska, Z. (1996). *Analiza vrijednosnih papira*. Zagreb: Infoinvest.
7. Saunders, A. & Cornett Millon, M. (2006). *Financijska tržišta i institucije*. Zagreb: Masmedia.

Web izvori:

URL 1. HANFA – Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2023) – Vrijednosni papiri <dostupno na <https://www.hanfa.hr/potrosaci/financijske-usluge/investiranje-i-trziste-kapitala/vrijednosni-papiri/>> [pristupljeno 21.2.2024.]

URL 2. HNB.hr – Hrvatska Narodna Banka (2016) – Vrijednosni papiri <dostupno na <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/vrijednosni-papiri/>> [pristupljeno 22.2.2024.]

URL 3. Moj-bankar.hr (2015) – Redovite dionice <dostupno na <https://www.moj-bankar.hr/kazalo/R/Redovite-dionice/>> [pristupljeno 22.2.2024.]

URL 4. Moj-bankar.hr (2015) – Povlaštene dionice <dostupno na <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/P/Povla%C5%A1tene-dionice/>> [pristupljeno 24.2.2024.]

URL 5. Finax.eu (2023) – Zašto Finax <dostupno na <https://www.finax.eu/hr/zasto-finax/usluge-za-hrvate/>> [pristupljeno 25.2.2024.]

URL 6. Revolut.hr (2024) – Osobno <dostupno na <https://www.revolut.com/hr-HR/our-pricing-plans/>> [pristupljeno 26.2.2024.]

URL 7. eToro (2024) – About us <dostupno na <https://www.etoro.com/about/>> [pristupljeno 26.2.2024.]

URL 8. Trading 212 (2024) – About us <dostupno na <https://www.trading212.com/about-us>> [pristupljeno 28.2.2024.]

URL 9. Admiral markets (2024) – Što je američka burza dionica i kako na njoj trgovati? <dostupno na <https://admiralmarkets.com/hr/education/articles/shares/burza-dionica>> [pristupljeno 1.3.2024.]

URL 10. Corporate Finance Institute (2024) – Japan Exchange Group <dostupno na <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/career-map/sell-side/capital-markets/japan-exchange-group/>> [pristupljeno 1.3.2024.]

URL 11. Hrvatska enciklopedija, online izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2024) – Londonska burza <dostupno na <https://enciklopedija.hr/clanak/londonska-burza>> [pristupljeno 1.3.2024.]

URL 12. Euronext (2024) – About us <dostupno na <https://www.euronext.com/en>> [pristupljeno 3.3.2024.]

URL 13. Zse.hr (2024) – Povijest Zagrebačke burze <dostupno <https://zse.hr/hr/povijest-do-1945/2157>> [pristupljeno 3.3.2024.]

URL 14. Agram-brokeri.hr – Zagrebačka burza <dostupno <https://www.agram-brokeri.hr/zagrebacka-burza/1784>> [pristupljeno 4.3.2024.]

URL 15. Ministarstvo financija (2024) – Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka <dostupno https://www.porezna-uprava.hr/pozivni_centar/Stranice/dohodak-od-kapitala-po-osnovi-kapitalnih-dobitaka.aspx> [pristupljeno 22.3.2024.]

URL 16. Investor.gov (2024) – Introduction to Investing <dostupno <https://www.investor.gov/introduction-investing>> [pristupljeno 22.3.2024.]

URL 17. ESMA – European Securities and Markets Authority – Governance Structure <dostupno <https://www.esma.europa.eu/about-esma/governance-structure>> [pristupljeno 22.3.2024.]

URL 18. Split-techcity – Prednosti kriptovaluta <dostupno <https://split-techcity.com/kripto-kutak-prednosti-kriptovaluta>> [pristupljeno 23.3.2024.]

URL 19. Kriptomat.cash – Prednosti i nedostaci kriptovaluta <dostupno <https://kriptomat.cash/prednosti-i-nedostatci-kriptovaluta/>> [pristupljeno 23.3.2024.]

URL 20. Kriptomat.io – Što je Bitcoin (BTC) i kako funkcionira? <dostupno <https://kriptomat.io/hr/kriptovalute/bitcoin/sto-je-bitcoin/>> [pristupljeno 23.3.2024.]

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Spol ispitanika.....	27
Grafikon 2. Dob ispitanika	27
Grafikon 3. Stupanj obrazovanja.....	28
Grafikon 4. Zaposlenost	28
Grafikon 5. Mjesečna primanja	29
Grafikon 6. Upoznat/a sam s pojmom vrijednosnih papira.....	30
Grafikon 7. Prilikom trgovanja vrijednosnim papirima pokušao/la bi prikupiti sve potrebne informacije	31
Grafikon 8. Smatram da je tržište vrijednosnih papira sigurno	31
Grafikon 9. Planiram u kratkoročnom roku kupiti vrijednosne papire.....	32
Grafikon 10. Sklon/a sam riziku.....	32
Grafikon 11. Upoznat/a sam s pojmom dionica	33
Grafikon 12. Smatram da su dionice rizičnije ulaganje od ostalih vrijednosnih papira	34
Grafikon 13. Kupio/la bi dionice domaćih tvrtki prije nego inozemnih tvrtki	34
Grafikon 14. Upoznat/la sam s pojmom obveznica.....	35
Grafikon 15. Uložio/la bi u obveznice	36
Grafikon 16. Vjerujem obveznicama izdanih od strane Vlade Republike Hrvatske	36
Grafikon 17. Upoznat/a sam s pojmom ETF fonda.....	37
Grafikon 18. Jeste li zainteresirani za trgovanje vrijednosnim papirima preko mobilnih aplikacija	38
Grafikon 19. S kojim od navedenih aplikacija ste upoznati?.....	38
Grafikon 20. Smatram rizikom ulagati preko mobilnih aplikacija	39
Grafikon 21. Želio/la bi sam odlučivati u koje vrste vrijednosnih papira ulagati.....	40
Grafikon 22. Želio bi sam odlučivati u koje dionice ulagati.....	41
Grafikon 23. Sklon/a sam emotivno reagirati na promjenu vrijednosti vlastitih vrijednosnih papira.....	41
Grafikon 24. Spreman/spremna sam dugoročno zadržati vrijednosne papire“.	42
Grafikon 25. Koristio/la bi mogućnost kopiranja tuđeg portfelja (dionice, obveznice, ETF) kada bi aplikacija to omogućila	43

Grafikon 26. Trgovanje preko mobilnih aplikacija smatram jednostavnijim načinom investiranja	44
Grafikon 27. Aplikacijama s korisničkom službom bi dao/la prednost	44
Grafikon 28. Demo račun za početničko vježbanje mi je jako bitan	45

PRILOZI

Anketni upitnik

Poštovani/a,

pozivam Vas da sudjelujete u istraživanju koje provodim u svrhu izrade diplomskog rada na Odjelu za ekonomiju Sveučilišta u Zadru pod mentorstvom dr. sc. Anita Peša. Pred Vama se nalazi anketa koja se provodi s ciljem prikupljanja podataka o **trgovanju vrijednosnim papirima uz pomoć mobilnih aplikacija na području Republike Hrvatske**.

Ispunjavanje online ankete je **u potpunosti anonimno** te se odgovori koje podnesete ni u kojem slučaju neće moći povezati sa Vama. Također, sudjelovanje u istraživanju je **dobrovoljno** te možete odustati od ispunjavanja ankete u bilo kojem trenutku bez ikakvih posljedica. Dobiveni rezultati koristit će se za analizu isključivo na grupnoj razini i u istraživačke svrhe!

Pritiskom na "**Dalje**" dajete svoj pristanak na sudjelovanje u istraživanju.

Molim Vas da pažljivo pročitate pitanja te na njih iskreno odgovorite. Za bilo kakve informacije ili nejasnoće u vezi sa ispunjavanjem ankete, možete mi se obratiti na e-mail: antegotovac1997@gmail.com

Unaprijed Vam zahvaljujem na izdvojenom vremenu za ispunjavanje ankete!

1. Spol M Ž

2. Dob

- a) 18-25 godina
- b) 26-40 godina
- c) 41- 55 godina
- d) više od 56 godina

3. Stupanj obrazovanja:

- a) nezavršena osnovna škola
- b) osnovna škola
- c) srednja škola
- d) viša škola ili fakultet
- e) magisterij ili doktorat

4. Zaposlenost:

- a) zaposlen/a
- b) nezaposlen/a
- c) student/ica
- d) umirovljenik/ica

5. Vaša mjesečna primanja su:

- e) 0-500 eura
- f) 501-750 eura
- g) 751-1000 eura
- h) više od 1000 eura
- i) ne želim odgovoriti

6. Upoznat/a sam s pojmom vrijednosnih papira

- a) **DA**
- b) **NE**

7. Ako je odgovor na prethodno pitanje DA, pred Vama je niz tvrdnji vezanih uz provođenje ankete o trgovanju vrijednosnim papirima na području Republike Hrvatske. Za svaku od navedenih tvrdnji na ljestvici od 1 do 5 navedite u kojoj mjeri se s njom slažete.

- 1 – u potpunosti se ne slažem
- 2 – uglavnom se ne slažem
- 3 – niti se slažem niti se ne slažem
- 4 – uglavnom se slažem
- 5 – u potpunosti se slažem

Prilikom trgovanja vrijednosnim papirima pokušao/la bi prikupiti sve potrebne informacije	1	2	3	4	5
Smatram da je tržište vrijednosnih papira sigurno	1	2	3	4	5
Planiram u kratkoročnom roku kupiti vrijednosne papire	1	2	3	4	5
Sklon/a sam riziku	1	2	3	4	5

Upoznat/a sam s pojmom dionica	1	2	3	4	5
Smatram da su dionice rizičnije ulaganje od ostalih vrijednosnih papira	1	2	3	4	5
Kupio/la bi dionice domaćih tvrtki prije nego inozemnih tvrtki	1	2	3	4	5
Upoznat/la sam s pojmom obveznica	1	2	3	4	5
Uložio/la bi u obveznice	1	2	3	4	5
Vjerujem obveznicama izdanih od strane Vlade Republike Hrvatske	1	2	3	4	5
Upoznat/a sam s pojmom ETF fonda	1	2	3	4	5

8. Jeste li zainteresirani za trgovanje vrijednosnim papirima preko mobilnih aplikacija?

a) **Da**

b) **Ne**

9. S kojim od navedenih aplikacija ste upoznati?

a) Trading 212

b) Revolut

c) Finax

d) eToro

e) Capital.com

10. Drugi dio ankete se odnosi na trgovanje vrijednosnim papirima uz pomoć aplikacija. Za svaku od navedenih tvrdnji na ljestvici od 1 do 5 navedite u kojoj mjeri se s njom slažete.

1 – u potpunosti se ne slažem

2 – uglavnom se ne slažem

3 – niti se slažem niti se ne slažem

4 – uglavnom se slažem

5 – u potpunosti se slažem

Zainteresiran/a sam za ulaganje preko mobilnih aplikacija	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

Smatram rizikom ulagati preko mobilnih aplikacija	1	2	3	4	5
Želio/la bi sam odlučivati u koje vrste vrijednosnih papira ulagati	1	2	3	4	5
Želio bi sam odlučivati u koje dionice ulagati	1	2	3	4	5
Sklon/a sam emotivno reagirati na promjenu vrijednosti vlastitih vrijednosnih papira	1	2	3	4	5
Spreman/spremna sam dugoročno zadržati vrijednosne papire	1	2	3	4	5
Koristio/la bi mogućnost kopiranja tuđeg portfelja (dionice, obveznice, ETF) kada bi aplikacija to omogućila	1	2	3	4	5
Trgovanje preko mobilnih aplikacija smatram jednostavnijim načinom investiranja	1	2	3	4	5
Aplikacijama s korisničkom službom bi dao/la prednost	1	2	3	4	5
Demo račun za početničko vježbanje mi je jako bitan	1	2	3	4	5